

Ungas livssituation i siffror!

Lupp 2015 - Vimmerby kommun

VIMMERBY KOMMUN

REGION FÖRBUNDET
I KALMAR LÄN

Linnéuniversitetet

Caroline Hansén & Jo Skåmedal

Fakulteten för samhällsvetenskap
Utrednings- och forskningsservice
Linnéuniversitetet

”Jag skulle vilja påverka skolpolitiken mer. Jag tror att vi som går i skolan vet bättre vad vi vill förbättra eftersom vi befinner oss i den miljön.”

(Elev i åk 8)

Innehållsförteckning

INTRODUKTION	8
BAKGRUND	8
<i>Vimmerby kommuns barnkonventionspolicy och ungdomspolitiska arbete</i>	8
SYFTE	10
DISPOSITION	10
RAPPORTLÄSNING OCH RESULTATTOLKNING	11
URVAL	11
DATAHANTERING	11
JÄMFÖRELSEGRUNDER	11
UNGDOMAR I ÅRSKURS 8	14
FRITID	14
<i>Möjligheter till fritidsaktivitet</i>	14
<i>Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap</i>	16
<i>Sammanfattning</i>	16
SKOLA	17
<i>Trivsel, sociala relationer och bemötande</i>	17
<i>Miljö och upplevelser</i>	18
<i>Inflytande och delaktighet i skolan</i>	19
<i>Sammanfattning</i>	20
POLITIK OCH SAMHÄLLE	21
<i>Intresse på nationell och internationell nivå</i>	21
<i>Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor</i>	21
<i>Ungdomars förtroende för vuxna personer</i>	23
<i>Sammanfattning</i>	23
TRYGGHET	24
<i>Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser</i>	24
<i>Hot, våld och kränkande/orättvis behandling</i>	25
<i>Sammanfattning</i>	26
HÄLSA	27
<i>Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd</i>	27
<i>Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger</i>	27
<i>Sammanfattning</i>	28
ARBETE	28
<i>Extrajobb och sommarjobb</i>	28
<i>Sammanfattning</i>	29
FRAMTID	29
<i>Flyttplaner</i>	30
<i>Sociala relationer och framtidsutsikter</i>	30
<i>Sammanfattning</i>	30
UNGDOMAR I ÅRSKURS 2	33
FRITID	33
<i>Möjligheter till fritidsaktivitet</i>	33
<i>Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap</i>	34
<i>Sammanfattning</i>	35
SKOLA	36
<i>Trivsel, sociala relationer och bemötande</i>	36
<i>Miljö och upplevelser</i>	37
<i>Inflytande och delaktighet i skolan</i>	37

<i>Sammanfattning</i>	38
POLITIK OCH SAMHÄLLE	39
<i>Intresse på nationell och internationell nivå</i>	39
<i>Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor</i>	39
<i>Ungdomars förtroende för vuxna personer</i>	40
<i>Sammanfattning</i>	40
TRYGGHET.....	41
<i>Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser</i>	41
<i>Hot, våld och kränkande/orättvis behandling</i>	42
<i>Sammanfattning</i>	43
HÄLSA	44
<i>Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd</i>	44
<i>Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger</i>	45
<i>Sammanfattning</i>	45
ARBETE.....	46
<i>Extrajobb och sommarjobb</i>	46
<i>Sammanfattning</i>	46
FRAMTID.....	46
<i>Flyttplaner</i>	47
<i>Sociala relationer och framtidsutsikter</i>	47
<i>Sammanfattning</i>	48
SLUTSATSER	49
FRITID	49
SKOLA	50
POLITIK OCH SAMHÄLLE	51
TRYGGHET.....	52
HÄLSA	53
ARBETE.....	53
FRAMTID.....	53
REFERENSER	55
INTERNET	55
APPENDIX A – TABELLER, ÅK 8.....	56
APPENDIX AII – TABELLER, ÅK 2.....	59

Tabellförteckning

Tabell I:1: Deltagandegrad	15
Tabell I:2: Mötesplatser och vänskap	16
Tabell I:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer	18
Tabell I:4: Ungdomars skolmiljö	19
Tabell I:5: Delaktighet i skolan.....	20
Tabell I:6: Intresse för politik och samhällsfrågor.....	21
Tabell I:7: Möjligheter till inflytande	22
Tabell I:8: Viljan att påverka	22
Tabell I:9: Anledningar till att inte påverka.....	23
Tabell I:10: Trygghet på fysiska platser	24
Tabell I:11: Hot, våld och trakasserier.....	25
Tabell I:12: Ungdomars utsatthet.....	25
Tabell I:13: Fysiska och psykosociala besvär.....	27
Tabell I:14: Extra- och sommarjobb	29
Tabell I:15: Planer efter grundskolan	29
Tabell I:16: Flyttplaner	30
Tabell II:1: Deltagandegrad	34
Tabell II:2: Mötesplatser och vänskap.....	35
Tabell II:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer	36
Tabell II:4: Skolmiljö.....	37
Tabell II:5: Delaktighet i skolan	38
Tabell II:6: Intresse för politik och samhällsfrågor	39
Tabell II:7: Möjligheter till inflytande.....	39
Tabell II:8: Viljan att påverka.....	40
Tabell II:9: Anledningar till att <i>inte</i> påverka	40
Tabell II:10: Trygghet på fysiska platser	42
Tabell II:11: Hot, våld och trakasserier	42
Tabell II:12: Utsatthet.....	43
Tabell II:13: Fysiska och psykosociala besvär	44
Tabell II:14: Extra- och sommarjobb.....	46
Tabell II:15: Planer efter gymnasiet	47
Tabell II:16: Flyttplaner.....	47

Introduktion

I det inledande avsnittet ges en kort presentation av vad som hänt inom det ungdomspolitiska området på nationell och kommunal nivå, samt syftet med Lupp-undersökningen.

Bakgrund

2001 införde dåvarande Ungdomsstyrelsen enkätundersökningen Lupp som står för *”Lokal uppföljning av ungdomspolitiken”* i syfte att stödja landets kommuner i deras ungdomspolitiska arbete. Bakgrunden till Luppen är att de flesta beslut som berör ungas livs- och levnadsvillkor fattas på kommunal nivå. Kommunernas satsningar och politiska inriktningar är därmed centrala i det nationella ungdomspolitiska arbetet.¹ Den nationella ungdomspolitiken har varit sektorsövergripande och berört områden såsom utbildning, inflytande, hälsa, fritid och kultur, samt arbete.²

1 april 2014 bytte Ungdomsstyrelsen namn till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). Anledningen var att den nationella ungdomspolitiken ändrade inriktning och mål. Grunden i den nya nationella ungdomspolitiken är att alla ungdomar mellan 13-25 år ska ha *”goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen”*.³ Ungdomspolitikens nya strategi är att alla satsningar som berör ungdomar bör utgå från ett ungdomsperspektiv, samtidigt som den grundar sig på tre prioriterade områden – ungdomars inflytande, egen försörjning och psykisk hälsa. Den nationella ungdomspolitiken är vägledande för hur kommunerna kan realisera politiken i praktiken. MUCF:s ansvar ligger i att följa upp och analysera livs- och levnadsvillkor för barn och unga i kommunerna. Här spelar resultaten från Luppen en viktig roll. Vidare har ungdomspolitiken sin utgångspunkt i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och barnkonventionen.⁴ Konventionen stipulerar att:

- *Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras (Artikel 2)*
- *Barnets bästa ska sättas i främsta rummet vid alla beslut som rör barn (Artikel 3)*
- *Barn har rätt till inflytande och delaktighet i alla beslut som rör dem (Artikel 12)*⁵

Konventionen signalerar till vuxenvärlden att på ett mer insiktsfullt sätt inkludera barn och unga i beslut som rör deras liv, utveckling och framtid. Det handlar om att ta barn och unga på allvar, lyssna på dem och lära från dem, samt låta dem ha inflytande i frågor som berör unga.⁶

Vimmerby kommuns barnkonventionspolicy och ungdomspolitiska arbete

Alla kommuner, landsting och regioner arbetar med barns rättigheter på olika sätt och 1998 beslutades av kommunfullmäktige i Vimmerby att barnkonventionen ska vara vägledande och utgöra en grund för kommunens barn- och ungdomspolitik. Verksamhetsansvaret för arbetet med barnkonventionen lades på Kultur- och fritidsnämnden.

---

¹ Wågman 2009, Prop. 2004/05:2 & Prop. 2013/14:191

² www.mucf.se 2016-02-12

³ Prop. 2013/14:191

⁴ www.mucf.se 2016-02-12

⁵ Unicef 2016, Rädta barnen 2016

⁶ Unicef 2016, Rädta barnen 2016 & Wågman 2009

Barnkonventionspolicyn som antogs 2009 av kommunfullmäktige är det grundläggande dokumentet för kommunens barnkonventionsarbete. Med syfte att förankra barnkonventionen inom den kommunala verksamheten. Samtliga förvaltningar ska verka för att barnkonventionen följs i planer och beslut inom kommunens alla verksamheter. Via metodarbete, utbildning och aktiviteter är det menat att barn och ungdomars rättigheter ska lyftas fram och stärkas.

Barnkonventionspolicyn reviderades under 2014 och baseras på en handlingsplan som ska förankra policyn, se till att den genomförs samt att uppföljning och utvärdering sker. Policyn utgår ifrån barnkonventionens olika artiklar, bland annat de tre ovanstående nämnda principerna. För att införliva dessa principer i verksamhetsarbetet och säkerställa att det inte enbart blir en rad goda intentioner och välformulerade dokument, har kommunen utfärdat en handlingsplan för förankring av policyn. I handlingsplanen ingår bland annat att alla barn, ungdomar, personal och politiker i Vimmerby ska ha kunskap om och få utbildning i barnkonventionen, samt att samtliga nyanställda inom kommunen, ska genomgå en barnkonventionsutbildning.

För *genomförandet* tar samtliga nämnder i Vimmerby ställning till hur Barnkonventionen ska förverkligas i den egna verksamheten i syfte att bland annat främja alla barn och ungdomars möjlighet till delaktighet samt visa hur man ska möta barn och ungdomars behov. Vidare handlar det om att medvetandegöra beslutsfattare och tjänstemän om betydelsen av att barnkonventionen, samt att barns och ungdomars åsikter beaktas innan beslut fattas. Som *uppföljning* och *utvärdering* görs av Kultur- och fritidsnämnden årligen ett "Barn- och ungdoms bokslut" där varje kommunal nämnd och kommunstyrelsen har svarat på frågor inom fem olika områden och angivit vad som görs och vad som planeras utifrån barnkonventionen som sammanställs i ett så kallat "barnbokslut".

Övriga barn- och ungdomsarbeten inom kommunen

Kulturgarantin - som innebär att Vimmerby kommun garanterar alla barn i förskolan och skolan minst en kulturupplevelse per läsår från det att barnen är tre år och tills de lämnar gymnasiet. Det kan vara en konsert, en teaterföreställning eller en filmvisning. Kulturgarantin grundar sig på barnkonventionen och nationella styrdokument för förskola och skola.

Folkhälsogarantin, där kommunen garanterar att samtliga barn och ungdomar från 0 år tills de gått ut gymnasieskolan, samt deras föräldrar, får samma grundläggande information och kunskap inom området folkhälsa och rättigheter.

Relationsskapande barnkonventionsprojekt med syfte att skapa relationer med lokala och regionala aktörer som arbetar med barnkonventionen. Att utveckla verksamheter för barn och unga och genomföra utbildnings- och informationsinsatser riktade till barn, unga, tjänstemän och politiker. Ur Detta relationsskapande barnkonventionsprojekt knoppades ett antal nya projektet fram:

- *Barnrättsambassadörer* – som innebär att en utbildning om barnkonventionen genomförs varje år för elever i åk 2 på gymnasiet Barn- och fritidsprogram. Eleverna går sedan ut i kommunens mellanstadieskolor, åk 4-5, där de genomför ett pedagogiskt program för att få barnen medvetna om barns och ungas rättigheter, såväl nationellt som internationellt. Verksamheten upphörde när Barn- och fritidsprogrammet lades ner.
- *Globträdsmodellen* - en strukturerad modell för hur barn och unga ska få ökat inflytande och delaktighet. De unga får träffa beslutsfattare kontinuerligt genom en årscykel av händelser där bland annat utbyte av erfarenheter kring demokratiska, kulturella och etiska rättigheter sker.
- *Barnpiloter* - kommunala sommarjobb erbjuds ungdomar i Åk 1-2 på gymnasiet där eleverna får lära ut om barnkonventionen till Åk 6 elever.

- *Lupp* – som är bekant i detta sammanhang och som genomförts i Vimmerby kommun sedan 2005. Vimmerby har sedan tidigare även genom andra barnrättsprojekt påbörjat arbetet med former för ungas påverkan genom ungdomsråd, ungdomskontor och genomförda utbildningar/forum. Luppens samordningsgrupp ska bidra till att resultatet av enkätundersökningen genomsyrar verksamheternas aktiviteter och förhållningssätt.
- *Förskoleteamet* - syftet är att vara en del i ett kvalitetsförbättrande arbete, där barnens olika rättigheter är utgångspunkt.

Arbetet med barns och ungdomars rättigheter har organiserats inom kommunens ordinarie verksamheter och inte i projektform. Genom att utveckla det som redan finns istället för att skapa nya arenor, dokument eller forum bedöms detta ha tagit längre tid, men varit framgångsrikt.

Kommunen ser utmaningar i det fortsatta arbetet, blanda annat i att det finns risker i att arbetet kopplas till för få funktioner i organisationen samt i att det krävs ett kontinuerligt arbete för att göra konventionen så naturlig att det blir lätt att se sammanhang mellan rättigheter och organisationens olika delar.

Syfte

Syftet med rapporten är att beskriva och analysera Lupp-studiens resultat av ungdomarnas upplevelser, tankar, funderingar och syn på deras levnadssituation och samhället de lever i.

Resultatet kan användas för att identifiera behov, utforma lämpliga åtgärdsplaner och konkreta handlingsinsatser för kommunens ungdomspolitik.

Disposition

Rapporten är disponerad enligt följande: Först en inledande *introduktion* som innehåller bakgrund till rapporten, kommunens ungdomspolitiska arbete, syftet med rapporten samt metod. Sedan följer Lupp-enkätens resultatredovisning. Del I redovisar *ungdomar i grundskolans årskurs 8* och del II redogör för *ungdomar i gymnasiets årskurs 2*. Resultatredovisningen i del I och II är uppdelad i sju avsnitt; *Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete* och *Framtid*. Avslutningsvis följer *Slutsatser* där huvudresultaten knyts ihop till ett komprimerat underlag för kommunens fortsatta barn- och ungdomspolitiska arbete.

I rapportens resultatredovisning inleds varje kapitel med en kort beskrivning av innehållet och avslutas med en kort sammanfattning. De kommunvisa resultaten jämförs med riksgenomsnittet. För att inte belasta rapporten med för mycket detaljerade resultat återfinns en del material i Appendix. Hänvisningar till dessa tabeller lämnas fortlöpande i huvudtexten. För grundskolans årskurs 8 används Appendix tabellnumrering *A:tabellnummer* och för gymnasieskolans årskurs 2 används tabellnumrering *AI:tabellnummer*.

I resultatredovisningen refererar ”ungdomar” och ”elever” till ungdomar i årskurs 8 (Åk 8) i grundskolan och i årskurs 2 (Åk 2) i gymnasieskolan. Jämförelser görs mellan kommunen och riket och det redovisas enligt följande: (22 jfr 26 procent), där första siffran är kommunens resultat och den andra siffran redovisar rikets procentsats. Det är alltid år 2015 som gäller om inget annat står

Rapportläsning och resultattolkning

Urval

Studien riktar sig till ungdomar i årskurs 8 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasiet. För Åk 8 var populationen 178 och 160 svarade med en svarsfrekvens på 90 procent. I Åk 2 var totalpopulationen och antalet svaranden desamma, det vill säga 126 elever och svarsfrekvensen följaktligen 100 procent. Normalt brukar en svarsfrekvens över 50 procent anges som acceptabel. Den höga svarsfrekvensen i Lupp får tillskrivas det faktum att enkäten besvaras under lärarledd lektionstid.

Datahantering

Datafilerna som rapporten baseras på har tillhandahållits av MUCF och statistikprogrammet SPSS har använts vid bearbetning och analys av resultaten. Frågor med fasta svarsalternativ har omkodats. Således har svaren ”mycket bra” och ”ganska bra” slagits samman till ”bra”. Att göra så är praktiskt för bivariat analys, samt även med tanke på att antalet svarande är relativt lågt. I annat fall skulle en eller några ungdomar motsvara flera procentenheter. Nackdelen vid omkodning är dock att nyansskillnader försvinner. Om 90 procent av eleverna svarar ”bra” på frågan ”vad tycker du om skolmiljön” så vet vi inte om det var 10 procent eller 80 procent som svarade ”mycket bra”. I förekommande fall noteras det i löpande text eller i fotnoter. Det gör att resultaten bör tolkas med viss försiktighet, både när det gäller jämförelser över tid och vid jämförelse med riket.

Den här typen av enkätstudie erbjuder inga möjligheter att *förstå* resultaten, begränsade möjligheter att *förklara* dem, varpå fokus huvudsakligen är att *beskriva* skillnader där de föreligger, samt att erbjuda rimliga tolkningar där det är möjligt.

Jämförelsegrunder

Jämförelser med riksgenomsnittet inkluderar *alla* typer av kommuner oavsett deras demografiska struktur, utbildningsnivå, storlek etc. Varje kommun är unik och har sina egna förutsättningar, villkor och utmaningar. Mot den bakgrunden är riksgenomsnittet inte alltid en idealisk referenspunkt, men ofta en praktisk referenspunkt. Att jämföra en kommun med riket bör dock ske med försiktighet utifrån flera skäl. För det första om kommunen uppvisar ett bättre resultat än vad riket gör, så finns risken att kommunen slår sig till ro med slutsatsen ”*men vi är bättre än många andra*”. Det finns alltid utrymme för förbättringar och utveckling, speciellt i relation till de nationella ungdomspolitiska mål som slår fast att *alla* ungdomar ska ha ”*goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen*.” För det andra innebär ”riket” inte alla Sveriges kommuner, utan resultaten är ett genomsnitt för de kommuner som valt att delta i Lupp-undersökningen de utvalda åren.

Lupp-enkäten dras med ett antal potentiella problem som läsaren bör hålla i minnet:

- När antalet svarande (totalpopulationen) är lågt, vilket förekommer i ett par kommuner. I inledningen till varje resultatdel redovisas svarsfrekvensen, dvs. antalet svarande i procent av antalet som erbjöds delta i undersökningen. I Lupp-undersökningarna är svarsfrekvens normalt hög, sannolikt beroende på att enkäterna besvaras under lärarledda lektioner. Det är viktigt att hålla i minnet att populationen i ett par fall är mindre än 50 elever och att svarsfrekvensen som redovisas inledningsvis täcker enkäter som är helt eller delvis besvarade. Svarsfrekvensen för enskilda frågor kan således vara lägre. I de fall där den låga svarsfrekvensen föranleder extra försiktighet i tolkningen anges det i anslutning till tabellen.

- *Jämförelse över tid* försvåras av att frågor tillkommit, tagits bort eller omformulerats. Vissa alternativ i fråga C2 ”Hur tycker du det stämmer in på hur det är på din skola?” finns inte med 2009 eller 2015. Andra frågor finns med 2009 eller 2012, men ej 2015. Frågor har också omformulerats och därigenom fått en annan innebörd. Ett exempel är fråga B1 som 2015 formulerades ”Hur mycket tycker du att det finns att göra på fritiden?”. Motsvarande fråga 2012 löd ”Hur mycket fritid har du?” Det är långt ifrån självklart att svaren på dessa två frågor kan jämföras.
- *Otydligt formulerade frågor.* En del frågor är formulerade på ett sätt som gör det svårt att förstå hur eleverna tolkat dessa, och det blir därför svårt att formulera rimliga tolkningar av svaren. Ett exempel är fråga E2 ”Hur ofta känner du dig trygg i hemmet?”. Den elev som inte svarar ”Alltid” kan göra det eftersom hen är mörkrädd eller eftersom hen utsätts för misshandel eller andra övergrepp. Lämpliga åtgärder från kommunens sida, om några, skiljer sig naturligtvis åt beroende på varför eleven inte alltid känner sig trygg hemma. Men Lupp ger som tidigare nämnt inte utrymme för en sådan analys, utan nöjer sig med att beskriva och inte förstå eller förklara.

Resultatredovisning del I: Grundskoleelever i årskurs 8

Ungdomar i årskurs 8

Först ges en kort presentation av ungdomarna i årskurs 8 och hur de upplever sin levnadssituation. Sedan fortsätter avsnittet med de sju fokuserade områdena: Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete samt Framtid.

I detta avsnitt refererar ”ungdomar” och ”elever” till ungdomar i årskurs 8 i grundskolan. Ungdomarnas upplevelse av sin levnadssituation har kategoriserats till sex aspekter som är betydelsefulla i deras liv; skolan, kompisar, familjen, ekonomi, framtiden och livet som helhet. I Vimmerby har levnadssituationen förbättrats för tre av sex möjliga aspekter som är jämförbara över tid. Förändringarna är emellertid relativt marginella. I synnerhet gäller det livet som helhet (ökning med sju procentenheter). Nöjdhetsgraden är något högre i Vimmerby jämfört med riket för alla sex indikatorerna. Speciellt gäller det ekonomi (93 procent nöjda i Vimmerby jfr 86 procent i riket för 2015). Cirka nio av tio ungdomar i Vimmerby 2015 är nöjda med sin livssituation ur fem aspekter, vilket är i paritet med riksgenomsnittet. Generellt sett upplever ungdomar i Vimmerby sig vara mer nöjda med livet i stort, kompisar, familjen, sin ekonomiska situation och fritiden än ungdomar i övriga riket. Skillnaderna är dock marginella. För översiktlig bild över tiden av ungdomarnas nöjdhet med sina liv, se Appendix tabell A:2.

Fritid

Vid närmare studier av vad det kan innebära att vara nöjd med fritiden, ses först och främst att Vimmerbys ungdomar i stor utsträckning är nöjda med sin fritidssituation, se Appendix, tabell A:1. Drygt tre fjärdedelar anser att det finns mycket att göra på fritiden, en höjning med elva procentenheter från Lupp 2012, och sex procent högre än riksgenomsnittet. Ses till hur nöjda ungdomarna är med sin fritid, blir resultatet än mer positivt, hela 95 procent är nöjda med sin fritid, vilket är fyra procent högre än riksgenomsnittet.

Möjligheter till fritidsaktivitet

För att ungdomarna ska ha möjlighet att ta del av fritidsutbudet i kommunen krävs att de upplever att de har tid att avsätta. I mångt och mycket handlar det om att få olika delar i livet att gå ihop, att fördela tiden och energin mellan skola, fritiden och hemmet på bästa sätt. Drygt sex av tio anser att det finns saker att göra på fritiden, men att inte så mycket av det som erbjuds intresserar dem. Det är inte heller förvånande att konstatera att de ungdomar som anser att det finns lite eller inget att göra på fritiden också är de ungdomar som anser att de inte är intresserade av de fritidsaktiviteter som erbjuds. Det omvända gäller också: 93 procent av ungdomarna som *inte* instämmer i påståendet ”det finns saker att göra, men inget som intresserar mig” anser att det finns mycket att göra på fritiden.

På frågan om vilka *fritidsaktiviteter* eller *ställen ungdomarna träffas*, var vissa aktiviteter återkommande. Trots att ungdomarna generellt sett svarade att de hade väldigt/ganska mycket att göra är det framträdande att de upplever att det ändå saknas en del aktiviteter. Önskan om fler sporthallar, simhall och att kulturskolan ska få leva vidare för att nämna några saker berördes av ungdomarna. Fritidsaktiviteter över tid inom temat idrott/träning uppgav ungdomarna sig sakna. Några citat följer nedan:

”Om Simhall och kulturskolan läggs ner så kommer jag sakna det väldigt mycket eftersom jag spelar gitarr.”

”Basket, och lite andra sporter, till exempel friidrott, och badminton.”

”Cykelbana.” ”Boul.” ”Gokart.” ”Gym.” ”Innebandyhall.” ”Gymnastik.” ”Lacross.”

Mötesplatser är ett annat tema som är återkommande. Likheter med riket är påfallande:

”Något ställe där man kan vara med kompisar och bara sitta en stund och snacka utan att bli störda. Simhall skulle varit kul och även något ställe med många soffor eller liknande för att kunna ta de lugnt när man är med kompisar och inte frysa.”

”Mer öppet på fritidsgårdar och man kan köpa in mer saker så att det blir roligare på fritidsgårdarna.”

Intresset för kultur och nöjen är något som ungdomarna också vill ha mer av:

”Nu om delar av kulturskolan läggs ner kommer jag sakna all musik som försvinner. Jag kommer inte kunna lära mig att spela gitarr så som jag gör.”

Generellt sett upplever ungdomarna i Vimmerby färre problem med att utöva fritidsaktiviteter än vad ungdomar i riket gör. Speciellt gäller att färre ungdomar i Vimmerby är förhindrade att utöva fritidsaktiviteter för att föräldrarna säger nej (19 procent jfr 26 procent i riket för 2015) och att kostnaden inte är ett hinder (27 procent jfr 38 procent för 2015). För fullständig översikt se Appendix tabell A:3.

Aktivitetens mått i enkäten tar endast hänsyn till vilken *frekvens* (dag, vecka, månad etc.) fritidsaktiviteten utförs, men inte till *hur mycket tid* (antal minuter och timmar) respektive fritidsaktivitet tar i anspråk. Därmed är det svårt att fördjupa bilden om ungdomarnas fritid är i balans eller inte.

Tabell I:1: Deltagandegrad

B 3 – Hur ofta gör du följande på din fritid? ⁷	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Tränar/idrottar (veckovis)	-	-	71	-	-	79
Foto/film, tecknar/målar, skriver, pysslar, syr (veckovis)	-	-	28	-	-	30
Spelar TV-spel, onlinespel eller dataspel (veckovis)	-	-	35	65	-	60
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar (veckovis)	61	-	70	-	-	55
Besöker bibliotek (månadsvis)	-	7	50	21	32	33
Är ute i naturen (veckovis)	5	-	8	43	-	58
Går på ungdomens hus, fritidsgård (veckovis)	50	12	68	20	17	18
Går på konsert (årsvis)	24	-	19	56	-	53
Går på teater, musikal eller dansuppvisning (årsvis)	2	-	58	50	-	45
Går på museum eller utställning (årsvis)	3	-	55	47	-	58
Går på match eller annat idrottsevenemang (veckovis)	2	-	71	13	19	25

Den mest framträdande fritidsaktiviteten i både Vimmerby och riket är regelbunden *träning/idrottande* som sker varje vecka (71 respektive 79 procent 2015). Andra vanliga veckovisa aktiviteter är att läsa och besöka *biblioteket* samt gå på *fritidsgård* vilket sker i betydligt högre utsträckning än på riksnivån. Vad ungdomarna i Vimmerby gör betydligt mindre än riksgenomsnittet är att spela *Tv-spel* samt vara

⁷ Fritidsaktiviteterna har reviderats både 2009 och 2012. Vissa har slagits ihop, förändrats eller tagits bort, vilket försvårar jämförelsen över tid. Observera även att deltagandefrekvensen skiljer sig mellan fritidsaktiviteter. Vissa fritidsaktiviteter (idrotta och spela TV-spel) har en hög andel ”flera gånger i veckan”.

ute i naturen och att gå på konsert. Det är alltså relativt stora skillnader mellan vilka aktiviteter som ungdomarna i Vimmerby väljer att lägga tid på jämfört med riket. Detaljer finns i tabell I:1.

Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap

I undersökningen studeras var ungdomarna träffar sina kompisar på fritiden. Ett första konstaterande är att de träffas hemma hos varandra oavsett var i landet de är bosatta. Nytt för enkäten 2015 är *sociala medier* som idag blivit vanliga mötesplatser även om de inte är fysiska till karaktären. Att dessa nya mötesplatser har uppstått betyder inte nödvändigtvis att ungdomarna vistas mindre på ungdomens hus/fritidsgårdar eller i en idrottshall/sporthall. Troligen kan de istället dela sina upplevelser och sina intressen med fler i sin omgivning och även skapar nya sociala nätverk/kontakter.

Tabell I:2: Mötesplatser och vänskap

B 4 – När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara? ⁸	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Hemma hos varandra	83	87	82	81	81	80
På sociala medier	-	-	32	-	-	35
På ungdomens hus, fritidsgård	12	6	13	11	10	13
I en föreningslokal	2	0	1	1	1	2
I en idrottshall/sporthall	15	18	46	16	19	31
På ett café	2	7	12	4	3	7
I galleria eller på köpcentrum	-	5	3	-	7	12
I centrum/på stan	-	20	26	-	22	27
Utomhus	38	33	41	43	28	41
Någon annanstans	4	3	11	2	3	9

Ungdomarna i Vimmerby umgås lite mer *hemma hos varandra* (82 procent jfr 80 procent), lika mycket på *fritidsgårdar* som riket (13 jfr 13 procent i riket) och mera i sporthall och på café, och mindre i *galleria/köpcentrum* samt även lite mindre på *sociala medier*, se tabell I:2 ovan.

Föreningslivet erbjuder mer än bara aktiviteter av olika karaktär. Det ger ökad möjlighet till insikt och kunskap om sig själv, sociala relationer och samhället. Deltagandefrekvensen inom *föreningar* är lite högre i Vimmerby än i riket (69 jfr 63 procent 2015), där deltagandet legat konstant i Vimmerby sedan 2012 medan det minskat något i riket. Se Appendix tabell A:4.

Sammanfattning

- Vimmerbys ungdomar är i stor utsträckning nöjda med sin fritidssituation. Drygt tre fjärdedelar anser att det finns mycket att göra på fritiden
- Möjligheter till ett bredare urval av vanliga fritidsaktiviteter efterfrågas, såsom idrottshall, simhall samt ställen att kunna träffas och vara tillsammans på.
- Sju av tio ungdomar i Vimmerby är medlemmar i en förening.

⁸ 2015 förändras svarsmöjligheterna till att kunna fylla i max tre alternativ istället för två. Det innebär per definition att procentsatserna blir högre 2015.

- Det är inga stora skillnader mellan de aktiviteter som ungdomarna i Vimmerby utför och var de väljer att umgås, jämfört med övriga riket.

Skola

Generellt sett spenderar ungdomarna mycket av sin vakna tid i skolan och med skolarbete. Det är därför viktigt att ungdomarna upplever skolgången som bra och trivsam samt att de sociala relationerna fungerar. Möjlighet till inflytande och delaktighet i verksamheterna i skolan är även det viktigt för att ungdomarna ska trivas i skolan.

Trivsel, sociala relationer och bemötande

Skolorna i Vimmerby bör enligt Skolverket och skollagen ha en likabehandlingsplan som berör områdena undervisning, förhållningssätt, bemötande, regler och rutiner⁹. Planen innebär att skolorna aktivt ska motverka kränkande behandling och tendenser till trakasserier i skolorna. Skolornas alla verksamheter ska genomsyras av likabehandlingsplanen, när det gäller bemötande, förhållningssätt, undervisning, samt vid skapande av regler och rutiner. All personal berörs av planen och ska aktivt arbeta utifrån den. En indikator på hur väl planen fungerar är hur ungdomarna besvarat enkäten gällande skolgång, trivsel, sociala relationer och bemötande.

Drygt 80 procent av eleverna anser att det är god stämning i skolan, ett resultat betydligt bättre än riket (82 procent jfr 74 procent 2015). Sex procent av eleverna anser att det förekommer *rasism* och sju procent att *mobbing* förekommer. Drygt hälften av eleverna anser att *skolan agerar om en lärare kränker en elev* och sex av tio anser att *skolan agerar om en elev mobbar en annan elev*. Två tredjedelar anser att *killar och tjejer blir behandlade lika av lärare*. Positiva skillnader mot riket gäller stort sett alla studerade punkter, men framförallt att mobbing, rasism och våld i skolan upplevs som ett mindre problem i Vimmerby. Även att Vimmerbys elever i större utsträckning upplever att skolan agerar vid mobbing och att elever och lärare bemöter varandra med respekt. De elever som uppfattar stämningen som god i skolan är också i stor utsträckning elever som anser att skolan agerar vid såväl mobbing som kränkande behandling. Detaljer finns i tabell I:3.

---

⁹ Notera att skolorna *bör* ha en likabehandlingsplan, men det är inget krav.

Tabell I:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer

C 2 – Hur tycker du att följande påståenden stämmer in på hur det är i din skola? (stämmer helt/stämmer till stor del, %) ¹⁰	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag trivs med stämningen i min skola	-	65	82	-	68	74
Mobbning förekommer i min skola	-	-	7	-	-	15
Rasism förekommer i min skola	-	-	6	-	-	16
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	-	-	8	-	-	6
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	54	41	54	-	45	49
Elever och lärare bemöter varandra med respekt	51	52	74	-	58	64
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	45	27	60	-	38	46
Våld förekommer i min skola	-	-	8	-	-	16
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	-	-	70	-	-	60
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över i skolan	39	24	45	-	28	44
Personalen lyssnar på vad elevrådet säger och tar dem på allvar	51	43	55	-	43	52
Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd/elevråd	41	30	44	-	36	44

Miljö och upplevelser

Undervisningen är en central funktion för ungdomarnas studier. *Undervisning* tillsammans med schemaplanering påverkar ungdomarnas vardag och sätter ramarna för deras handlingsutrymme. Ungdomarnas upplevelse av undervisningen är en viktig pusselbit för möjligheten att uppnå uppsatta kunskapsmål. *Skolbiblioteket* är en annan central funktion för ungdomarna i deras skolgång, eftersom biblioteket ger möjlighet till en lugn och tyst studieplats. Att *skolmaten upplevs vara god och* håller hög kvalitet är viktigt för att ungdomarna ska orka med en hel arbetsdag i skolan. *Möjligheten till extra stöd/hjälp från lärarna* om behov finns stärker ungdomarnas trygghet och förutsättningarna för att faktiskt uppnå uppsatta kunskapsmål.

Som framgår av tabell I:4 nedan faller Vimmerby väl ut i jämförelse med sig själv över tiden och med övriga riket. Upplevelsen av en förbättrad miljö i skolan gäller samtliga åtta aspekter som är jämförbara över tid, i synnerhet; *skolmiljön* och *elevhälsa*, men även *maten, undervisningen, lärarna* och *möjlighet till extra hjälp/stöd av lärarna*.

¹⁰ 2012 och 2015 innehåller frågorna svarsalternativet ”vet ej”. Det påverkar svarsfördelningen varpå jämförelsen med 2009 är borttagen. Frågorna om mobbning, rasism, sexuella trakasserier och våld är omformulerade 2015, vilket försvårar jämförelsen över tid. Ett stort antal elever (25-40%) har svårt att besvara ett flertal påståenden, exempelvis om elevinflytande och förekomsten av mobbning, rasism, sexuella trakasserier och våld.

Tabell I:4: Ungdomars skolmiljö

C 3 – Vad tycker du om...? (mycket bra/ganska bra, %) ¹¹	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolmiljön	52	49	77	56	59	74
Skolbiblioteket	77	61	64	60	58	71
Skolmaten	20	7	32	27	29	43
Undervisningen	-	65	88	-	72	86
Möjligheten att få extra hjälp/stöd av lärarna om du behöver det	67	64	85	67	65	81
Elevhälsan	-	64	91	-	59	81
Tillgången till datorer	-	35	43	-	55	70
Lärarna	-	73	84	-	68	84

Inflytande och delaktighet i skolan

Det första steget för att skolungdomarna ska kunna vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i skolan är att de är medvetna om sina möjligheter och rättigheter. Nästa steg i processen är att veta inom vilka områden de kan påverka och vilka forum som är tillgängliga för inflytande och delaktighet. För att inflytande och delaktighet sedan ska fungera måste skolans personal i sin tur respektera de forum som finns och uppmuntra skolungdomarna att vilja delta.¹²

Elevrådet spelar en allt viktigare roll, både i Vimmerby och i riket. *Kunskapen om vad eleverna ska ha inflytande över i skolan* har ökat i såväl Vimmerby som riket. Samma tendens gäller frågan om *skolan aktivt uppmuntrar till medverkan i klassråd/elevråd*. Detaljer finns i tabell I:3.

Överlag har den generella viljan till att vara med och bestämma gått ner för Vimmerby medan det i riket varit relativt konstant om än med en liten tendens att möjligheterna och viljan att påverka minskat från 2012 till 2015. I Vimmerby visar resultaten att eleverna har fått en högre grad av medbestämmande för flera av de studerade områden, varav mest markant för; *vad de får lära sig* samt *inner- och ytermiljön i skolan*. Vad gäller påverkan på inner- och ytermiljön är även skillnaden emot riket betydande i positiv riktning för Vimmerbyeleverna.

Genomgående, och inte förvånande, är att eleverna vill påverka i högre utsträckning än de får. Det är dock svårt att dra några klara slutsatser från detta: det är inte självklart att eleverna i hög utsträckning ska kunna påverka t.ex. *vad som lärs ut, proven, läxorna* och *schemat*. Resultaten från Vimmerby är inte på något vis avvikande från resultaten för riket, skillnaderna är för små för att några definitiva slutsatser ska kunna dras.

¹¹ 2015 togs svarsalternativet ”varken bra eller dåligt” bort. Det innebär generellt sett högre procentsatser 2015.

¹² Wågman 2011.

Tabell I:5: Delaktighet i skolan

C 4 – Hur mycket vill/får du som elev vara med och bestämma om följande (väldigt mycket/ganska mycket, %)		VIMMERBY			RIKET		
		2009	2012	2015	2009	2012	2015
Vad jag får lära mig	VILL	76	74	73	74	71	69
	FÅR	36	28	38	36	32	34
Hur vi ska arbeta	VILL	77	86	75	74	76	75
	FÅR	46	39	41	41	41	41
Läxorna	VILL	76	84	68	70	73	69
	FÅR	32	23	21	26	26	25
Proven	VILL	72	79	71	68	70	66
	FÅR	33	24	25	25	26	26
Schemat	VILL	63	79	69	69	71	69
	FÅR	20	18	22	18	18	20
Maten	VILL	65	88	70	71	73	71
	FÅR	22	17	15	17	18	18
Skolans regler	VILL	65	76	55	60	63	58
	FÅR	28	34	28	25	27	28
Skolmiljön inne	VILL	66	80	68	67	67	63
	FÅR	29	23	43	32	31	32
Skolmiljön ute	VILL	55	72	50	54	57	55
	FÅR	22	17	35	26	27	29

Sammanfattning

- Den generella trivseln i skolan upplevs hög både i Vimmerby och i riket, trots att det förekommer *mobbning, rasism, sexuella trakasserier, våld och kränkande/orättvis behandling*, men på betydligt lägre nivå i Vimmerby än i riket för övrigt.
- Sex av tio elever i Vimmerby anser att *skolan agerar om en lärare kränker en elev* medan samma siffra är knappt fem av tio för riket. Värt att notera är att det i Vimmerby är en 33 procentig ökning från 2012.
- Generellt sett är ungdomar i både Vimmerby och riket 2015 mer tillfreds med sin skolgång än vid 2012. För Vimmerbys del är det speciellt *skolmiljö, maten, undervisningen, möjligheten till extra stöd* samt *elevhälsan* som är områden där eleverna verkligen markant visar på förbättringar sedan 2012.
- Det som utmärker sig som mindre bra bland ungdomarna både i Vimmerby och i riket är *skolmaten*. Sju av tio ungdomar i Vimmerby anser att skolmaten kan förbättras vilket är flera än riksgenomsnittet som ligger på knappt sex av tio.
- Ungdomar i Vimmerby och riket *vill* rent generellt gärna vara med och påverka och ha inflytande, betydligt mer än vad de upplever att de *får*. I Vimmerby har dock intresset bland eleverna för att vara med och påverka minskat sedan 2012.

Politik och samhälle

I ett demokratiskt samhälle bör alla människor få känna delaktighet och ha möjligheter till inflytande inom alla områden som berör dem.¹³ Generellt sett vill ungdomar i Vimmerby och riket vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i frågor som påverkar deras liv.

Intresse på nationell och internationell nivå

Intresset för *globala händelser* är större än *inrikes samhällsfrågor* och har så varit över tid. Samtidigt visar Luppstudien 2015 på ett ökat intresse för inrikes samhälls- och politikerrelaterade frågor, oavsett var i landet de är bosatta.

Intresset för *politik* och samhällsfrågor har ökat både bland Vimmerby kommuns ungdomar och rikets, både på lokal och internationell nivå. Det har skett en markant ökning av intresset för politik, samhällsfrågor och internationella frågor i Vimmerby sedan 2012, och är vid 2015 i paritet med siffrorna för riket.

Tabell I:6: Intresse för politik och samhällsfrågor

D 1 – Hur intresserad är du av...? (mycket/ganska intresserad, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Politik	13	15	30	14	20	32
Samhällsfrågor i allmänhet	27	28	48	29	33	43
Vad som händer i andra länder	43	49	62	50	52	65

Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor

I enlighet med den nationella ungdomspolitikerna ska ungdomar få ha inflytande och känna sig delaktiga i beslut som berör dem, både på lokal och nationell nivå. För att det ska vara möjligt krävs att ungdomar vill vara med och påverka, samt att de känner att de kan föra fram sina synpunkter och att de tas på allvar oavsett politisk nivå. Om det ska vara möjligt för ungdomar att vara delaktiga och vara med och ha inflytande bör det finnas strukturer för detta. Organisatoriska strukturer och forum behöver i sin tur inte nödvändigtvis innebära att fler vill vara med och påverka, men det ökar chanserna och ger människor känslan av att de kan.

Det politiska intresset är som framgår i tabell I:6 totalt sett inte så stort. Det ska emellertid poängteras att intresset är något lägre i Vimmerby än i riket. Det är möjligt att det finns en koppling mellan det svaga intresset och den känsla som finns hos ungdomarna av att inte heller kunna påverka speciellt mycket, varken i Vimmerby eller i riket (se tabell I:7). Dock förefaller det som att intresset bland ungdomarna till att vilja vara med och påverka är större (se tabell I:8) än vad som framkom av det politiska intresset i tabell I:6. En orsak till denna skillnad kan vara ovana och bristande insyn i och förståelse kring politikens organisation och funktionssätt. Värt att notera att dock att *möjligheterna till inflytande*, i Vimmerby såväl som i riket, har ökat, enligt ungdomarnas egna upplevelser.

---

¹³ Wågman 2011.

Tabell I:7: Möjligheter till inflytande

D 3 – Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? (mycket/ganska stora, %) ¹⁴	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	15	13	31	13	16	22

Även om ungdomar uppfattar att deras möjligheter till inflytande har ökat över tid, är gruppen ungdomar som *vill* vara med och påverka växande, med 16 procentenheter för Vimmerbys ungdomar och åtta för riket, 2015. Vimmerby ligger även här över riksnivån (59 jfr 48 procent 2015).

Tabell I:8: Viljan att påverka

D 4 – Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	46	43	59	40	40	48

När ungdomarna fritt fick ange vad de skulle vilja påverka är; sport-/fritidsaktiviteter. Några av ungdomarna sa så här:

”Det är jätteviktigt med bättre stigar och röjning i skogen så man kan gå, promenera och cykla och rida där!!!!”

”Ny ishall” ... ”boulbana” ... ”idrottshall.”

Påverkan i skolan och skolmiljön visades vara viktiga frågor, samt att eventuell nedskärning av kulturskolan oroade många:

”Vad kommunen lägger sina pengar på. Jag personligen tycker att Vimmerby kommun prioriterar väldigt konstiga saker. Skolan prioriteras inte alls.”

”Att det inte ska vara mobbing i skolan och utanför skolan.”

”Att få bort Internetmobbingen.”

”Vad som finns att göra och att dom inte ska stänga ner kulturskolan då den är en viktig del av ungdomars liv.”

”Jag vill påverka så att vår skola kan få bättre mat och ha en bättre utomhusmiljö”.

Även om många ungdomar *vill* vara med och påverka, är gruppen ungdomar som *inte är tillräckligt intresserade* stor i både Vimmerby och riket. Av de ungdomar som inte vill vara med och påverka anger de flesta i Vimmerby *bristande intresse* som främsta anledning följt av *bristande kunskap* och *tidsbrist*.

¹⁴ 35-40% som svarar ”vet inte”.

Mönstret är liknande för riket, med undantag för att betydligt färre i Vimmerby anger att de inte tror att påverkan *spelar någon roll* (sju jfr tjugotvå procent 2015).

Tabell I:9: Anledningar till att inte påverka

D 4d – Av vilka anledningar vill du inte vara med och påverka?	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag kan för lite om hur jag ska göra	30	37	12	37	34	27
Jag är inte tillräckligt intresserad	36	53	52	57	57	54
Jag har inte tid	27	24	11	26	23	21
Jag tror inte det spelar någon roll	33	38	7	29	32	22
Annat	15	12	2	7	10	8

Ungdomars förtroende för vuxna personer

För att ungdomar ska vilja och våga vara med och påverka i frågor och beslut som rör dem och samhällsutvecklingen i stort krävs att det finns *förtroende för politiker* och *vuxna* i allmänhet. Med bristande förtroende minskar intresset för att vilja och våga framföra sina åsikter, samt tron på att deras synpunkter tas på allvar.

Ungdomars förtroende för vuxna i allmänhet är något högre i Vimmerby än riket (86 jfr 73 procent). Även om förtroendet för vuxna i allmänhet är relativt högt, finns det ändå en grupp ungdomar som har begränsat eller inget förtroende (14 jfr 27 procent). Förtroendet för politiker är, precis som för vuxna i allmänhet, högre i Vimmerby än i riket (45 jfr 45 procent).

Sammanfattning

- Ungdomarnas intresse för *politik, samhällsfrågor i allmänhet* och *vad som händer i andra länder* skiljer sig normalt sett inte mycket åt oavsett var i landet de är bosatta.
- Det allmänna samhällsengagemanget har gått upp markant i Vimmerby sedan 2012, vad gäller såväl politik som allmänna samhällsfrågor och internationella frågor.
- Intresset för vad som händer i andra länder är större än för inrikesfrågor hos ungdomar i både Vimmerby och riket.
- Det politiska intresset är totalt sett inte så stort. Intresset för att vilja vara med och påverka sådant som berör ungdomarna är dock högt, så intresset för politik kan vara större än vad de är medvetna om och explicit kan förstå och uttrycka.
- Fritiden och skolan är de dominerande områden ungdomarna (utifrån citat) vill känna sig delaktiga i och ha inflytande över. Det är delar i samhället som är centrala i deras nuvarande levnadssituation.
- Graden av att känna deltagande och ha inflytande kan kopplas samman med graden av förtroende till vuxna i allmänhet och politiker över lag. Resultaten visar att ungdomar i Vimmerby generellt sett har bättre förtroende för vuxna och politiker i allmänhet än ungdomarna i övriga riket.

Trygghet

Trygghet är en subjektiv upplevelse hos en person. Känslan av trygghet kan handla om den egna personen, och även vara kopplad till andra. Viktigt att ta hänsyn till är att trygghet är en generell och ospecifik känsla som är svår att definiera.

Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser

Ungdomarna upplever en hög grad av trygghet på samtliga av samhällets fysiska platser som är jämförbara över tid, i synnerhet i *hemmet* och på *väg till och från skolan*, trots att det minskat något över tid oavsett var i landet ungdomarna bor. Hemmet är den fysiska plats som ska vara just trygg och erbjuda lugn och ro från omvärlden. Ungdomar i Vimmerby upplever en högre grad av trygghet i hemmet än riksgenomsnittet (89 jfr 85 procent 2015), men siffrorna är lägre än vid tidigare mätningar, se tabell I:10. Trots att gruppen ungdomar som upplever hemmet som den tryggaste platsen är hög, finns en grupp på 11 procent som upplever det som mindre tryggt i Vimmerby.

Ytterligare en fysisk plats i samhället där ungdomar bör kunna känna sig trygga är på väg till och från skolan. För Vimmerbys ungdomar är det 68 procent som "alltid" känner sig trygga i skolan, en drastisk minskning med hela 30 procentenheter från 2012, vilket skulle kunna indikera att något speciellt har inträffat som skapat denna ökade otrygghetskänsla. Ser man däremot till hur många som "oftast" känner sig trygga på väg till och från skolan, finner man att ytterligare 26 procent gör det. Motsvarande siffror för ungdomar i riket som "alltid" känner sig trygga visar en stadig nedgång över perioden med 23 procent mellan 2009 och 2015. Tryggheten på väg till eller från skolan kan kopplas samma med känslan av trygghet *i skolan*. På frågan om hur ofta känner du dig trygg i skolan svarade 56 procent alltid, jämfört med 49 procent 2015 för riket. Fyrtio procent kände sig dock "oftast" trygga i skolan, vilket innebär att ca fyra procent av Vimmerbys ungdomar känner sig mindre trygga i skolan. Det har sedan 2012 även skett en drastisk nedgång i trygghetskänsla på arenorna "på buss, tåg eller liknande", "på Internet", "på ungdomens hus, fritidsgård" och "på stan".

Tabell I:10: Trygghet på fysiska platser

E 2 – Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen? (alltid, %) ¹⁵	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
I hemmet	96	99	89	92	86	85
I mitt bostadsområde	-	-	69	-	-	56
På väg till eller från skolan	95	98	68	81	74	58
I skolan	-	-	56	-	-	49
På stan eller i centrum	92	93	49	55	45	29
På buss, tåg eller liknande	85	89	47	48	43	32
På Internet	-	95	48	-	49	43
På träningen eller annan fritidsaktivitet	-	-	69	-	-	73
På ungdomens hus, fritidsgård	91	71	40	61	63	47

¹⁵ 2015 ändrades svarsalternativen till alltid/oftast/sällan/aldrig från ja alltid/oftast/nej. Det kan ha påverkat lägre värden 2015. **OBS!** Svarsalternativet "alltid" anges i trygghetsfrågorna. Läggs svarsalternativet "oftast" till blir svarsfrekvensen betydligt högre. Det resulterar i att känslan av trygghet kan uppfattas som att nedgången inte är så drastisk, som det är nu förefaller.

Hot, våld och kränkande/orättvis behandling

Det har över tid varit relativt konstant hur ungdomarna upplevt att de utsatts för *hot, stöld, misshandel och sexuellt våld/utnyttjande*, samt *kränkande/orättvis behandling* och *mobbning*. Värt att notera är att gruppen ungdomar som *blivit utsatt för stöld* har fluktuerat över tid i både Vimmerby och riket, men ökat totalt sett, se tabell I:11. Övriga övergrepp har inte ändrats något märkbart över tid för Vimmerby.¹⁶ Hoten förefaller ha ökat något och sexuellt våld minskat. Notera dock att förändringarna sker från låga nivåer. Exempelvis är det fyra individer (av 156) i Vimmerby som anger att de utsatts för sexuella övergrepp. Två angav att de inte ville svara.

Tabell I:11: Hot, våld och trakasserier

E 1 – Har något av det hänt dig under de senaste sex månaderna? ¹⁷	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Någon har hotat mig	11	9	13	13	9	16
Någon har stulit från mig	12	7	16	11	9	15
Jag har blivit utsatt för misshandel	5	4	4	4	3	5
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande	4	3	3	3	3	3

Ungdomar som blivit utsatta för mobbning, trakasserier eller utfrysning under de senaste sex månaderna hade ökat bland ungdomarna oavsett var i landet de är bosatta. I Vimmerby var det en ökning med fem procentenheter och i riket tio procentenheter sedan 2012, se tabell I:12.

Tabell I:12: Ungdomars utsatthet

E 3 – Har du blivit mobbad, trakasserad eller utfrysad de senaste sex månaderna (ja, %) ¹⁸	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	20	14	19	15	14	24

Det är främst i skolan som ungdomarna upplever sig blivit hotade, trakasserade och kränkta, vilket innebär att det sker i klassrummen, på rasterna eller till och från skolan. Ungdomarna i Vimmerby är dock betydligt mindre utsatta än ungdomarna i riket, 68 procent är trygga under sin skolväg i Vimmerby (jfr 58 procent för riket) och 56 procent känner sig trygga i skolan (jfr 49 procent i riket, alla siffror från 2015). Värt att notera är att andelen elever som känt sig *orättvist behandlade* ökat i Vimmerby från 23 till 28 procent mellan 2012 och 2015, men siffrorna är lägre än i övriga riket (35 jfr 37 procent), se Appendix tabell A:5. Exakt vad orättvist behandlad innebär är oklart. Möjligen finns ett visst samband med tillit och förtroende, där endast 54 procent uppgav att ”skolan agerar om en lärare kränker en elev”,

¹⁶ Eftersom antalet utsatta är lågt bör resultaten tolkas och behandlas med viss försiktighet. Mörkertalet är ofta stort i dessa avseenden, och då främst vid utsatthet av sexuellt våld/utnyttjande. Anledningen bedöms ofta vara kopplad samman med skam och skuld hos den utsatta.

¹⁷ Svartalternativen har ändrats 2015 till ja/nej/vill inte svara från att man tidigare endast fyllde i ”ja” om man råkat ut för någon incident.

¹⁸ 2015 ändrades svartalternativen till ja under en längre period/ja enstaka gånger/nej från ja/nej. Det kan ha påverkat högre värden 2015.

samt det relativt låga förtroendet för vuxna i allmänhet. Siffrorna för dessa variabler ska dock poängteras inte vara unika för Vimmerby, utan är liknande för hela riket. Luppen tillåter inte en närmare analys av detta.

Den digitala sfären är också en vanlig plats för ungdomar att bli utsatta för kränkande/orättvis behandling eller övergrepp. Utsattheten sker då via Internet/mobil och följer på sätt även med ungdomarna in i den privata sfären; när ungdomarna går in och ska läsa sin e-post, läser inlägg på sociala medier, läser eller skriver sms/mms, ringer eller surfar på nätet. Utsatthet via den digitala sfären har haft en stadig om än marginell ökning över tid och antalet ungdomar som utsatts är densamma oavsett var i landet de bor.

De kategorier som kan utsätta ungdomarna för orättvis behandling är; *andra ungdomar, familj/släkt, personal inom skolan* eller *annan person*. Den övervägande delen av de som känt sig orättvist behandlade har utsatts för det av andra ungdomar eller av personal inom skolan. Antalet elever som berörs är dock relativt litet: det gäller 35 ungdomar (av totalt 156 svarande) som blivit orättvist behandlade av andra ungdomar och 24 som blivit så av skolpersonal.¹⁹ Tillfredsställande är att majoriteten vet vart de ska vända sig när de blivit illa behandlade eller mår dåligt. Men det finns ändå en grupp som inte vet (16 procent i Vimmerby 17 procent i riket 2015). Vad det beror på och hur man ska kunna nå dessa sista är värt att titta närmare på.

Sammanfattning

- Känslan av trygghet och otrygghet påverkas av i vilken utsträckning ungdomar blivit eller blir utsatta för hot, misshandel, stöld, sexuellt våld/utnyttjande, samt kränkande/orättvis behandling och mobbning. Stöld visar sig vara den enskilda kategori som ökat mest över tid i både Vimmerby och riket.
- Nio av tio ungdomar känner sig alltid trygga i sina hem.
- Genomgående både i Vimmerby och i riket gällande trygghet på samhällets olika fysiska platser, är att andelen ungdomar som alltid känner sig trygga minskar. Andelen som alltid känner sig trygga på samhällets olika arenor är lägre i riket än i Vimmerby, men andelen har minskat mer drastiskt i Vimmerby jämfört med riket mellan 2012 och 2015. Speciellt på arenorna *på buss, tåg eller liknande, på Internet, på ungdomens hus, fritidsgård* och *på stan*.
- Ungdomar som blivit utsatta för orättvis behandling och mått dåligt av det har främst blivit det av andra ungdomar, familj/släkt eller personal inom skola. Majoriteten av ungdomarna vet vart de ska vända sig om de blivit illa behandlade eller mår dåligt, men det finns ändå en grupp som inte har kunskaper om detta.

---

¹⁹ Andra fysiska platser ungdomar i riket blivit utsatta för orättvis behandling av personal är: inom skolan, socialtjänsten, organisation/föreningar, sjukvården, fritidsgårdar eller annan verksamhet.

Hälsa

Enligt MUCF är det en rad faktorer som spelar roll för en persons hälsotillstånd. Det är faktorer som självförtroende/självförtroende, levnadsvanor, sexuell läggning, ekonomisk situation, koppling till arbetsmarknaden, samt olika former av kränkningar²⁰. Ett annat hälsorelaterat område som Folkhälsomyndigheten lyfter fram är skolstress. Skolstressen har sin grund i:

- strävan att få bra betyg
- en press i mycket eget ansvar
- att ha för höga krav
- att nå skönhetsidealet som förmedlas via media och reklam
- tidsbrist

Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd

Ungdomarnas hälsotillstånd är relativt gott, nio av tio ungdomar både i Vimmerby och i riket uppger att de har god hälsa. Vid närmare granskning visar det sig att en inte obetydlig andel haft både fysiska och psykosociala besvär så som *huvudvärk, ont i magen, stress, nedstämdhet, svårigheter att somna* och *sömnproblem* vid ett flertal tillfällen i veckan. Besvären kan hänga samman på ett komplext sätt och kan ha olika orsaker.²¹

Tabell I:13: Fysiska och psykosociala besvär

F 2 – Hur ofta har du haft följande besvär de senaste sex månaderna?(minst flera gånger i veckan, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Huvudvärk	20	14	12	20	18	16
Ont i magen	14	7	11	13	12	12
Känt dig stressad	32	27	27	34	32	36
Känt dig nedstämd	-	-	14	-	-	21
Svårt att somna	20	24	14	25	27	24
Sovit dåligt på natten	23	23	13	26	24	20

Känslan av stress har bland ungdomarna i Vimmerby varit relativt konstant över tiden– den faller något mellan 2009 och 2012 och ligger konstant från 2012 till 2015. Ur tabell I:13 framgår även att ungdomar i Vimmerby känner sig mindre stressade än ungdomar i övriga riket (27 jfr 36 procent 2015) Samma mönster framträder i de övriga studerade besvären, att de ligger lägre än övriga riket.

Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger

Kost, träning och *alkohol* är exempel på levnadsvanor som undersöks i Lupp. Innan resultaten presenteras bör något sägas om hur de kan kopplas samman med hälsotillståndet. Regelbunden träning bidrar ofta till en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. I Vimmerby tränar sju av tio ungdomar, så att de är andfädda flera gånger i veckan, vilket även motsvarar riksgenomsnittet i Lupp. Relationen mellan träning, kost, alkohol och psykosociala besvär kan se ut på lite olika sätt. Att hoppa över en måltid kan leda till magont, men magont kan även leda till att en måltid hoppas över. Utebliven måltid

²⁰ Ungdomsstyrelsen (2007).

²¹ Wågman 2011 & SOU 2006:77.

leder till andra psykosociala besvär (huvudvärk, trötthet m.fl.). Viktigt att komma ihåg är att hälsotillståndet påverkas av en kombination av faktorer.

Bra och regelbunden kosthållning medför precis som regelbunden träning en mer positiv effekt på hälsotillståndet. Riksgenomsnittet för att hoppa över frukost har över tid varit relativt konstant. Det är något färre ungdomar i Vimmerby än riket som väljer att hoppa över frukost (23 jfr 27 procent 2015). Liknande skillnader finns för att hoppa över lunch och middag: siffrorna för Vimmerby är lägre än för riket. För lunch: 8 jfr 18 procent och för middag: 10 jfr 13 procent, alla siffror för 2015.

I såväl Vimmerby som riket har konsumtionen av alkohol, tobak och droger minskat. Trots det är det ändå några få som röker, snusar, dricker folköl eller starkare alkoholhaltiga drycker, samt använder narkotika av olika slag. Konsumtionen av alkohol och tobak är något högre i Vimmerby än riket 2015, se Appendix tabell A:6, medan det är fler ungdomar i riket än Vimmerby som uppger att de får dricka alkohol för sina föräldrar (Tabell A:7). Det vanligaste sättet att få tag på alkohol är genom kompisar/kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner, eller från annan vuxen. Inte heller här har det skett någon förändring över tid. Användningen av narkotika har över tid minskat, men trots det finns en liten grupp i både Vimmerby och riket (tre jfr fyra procent) som använder droger.²²

Sammanfattning

- Ungdomarna i Vimmerby upplever sitt hälsotillstånd som gott och uppvisar även en klar förbättring över tid. Även om så är fallet, finns tendenser till olika fysiska och psykosociala besvär. Det besvär som utmärker sig är "känslan av stress". Ungdomarnas upplevelse av stress är emellertid betydligt lägre i Vimmerby än för övriga riket.
- Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det är färre ungdomar i Vimmerby än riket som väljer att hoppa över frukost. Det är också, i både Vimmerby och riket, vanligare att hoppa över frukost än att hoppa över lunch eller middag.
- Konsumtionen av alkohol, tobak och droger är låg i både Vimmerby och riket. Bland de ungdomar som konsumerar alkohol är det vanligaste sättet att få tag på det genom kompisar/kompisars syskon eller genom partnern.

Arbete

Många ungdomar tar sina första steg in på arbetsmarknaden genom extra- och sommarjobb och en del som inte har planer på att läsa någon gymnasieutbildning efter grundskolans slut börjar planera för att söka jobb för att lösa sin försörjningsfråga.

Extrajobb och sommarjobb

Det är vanligare att ungdomar har *sommarjobb* i Vimmerby än i övriga riket medan andelen som har ett *extrajobb* är likande, se tabell I:14. Andelen extrajobb och sommarjobb har i Vimmerby leget helt konstant över de senaste tre Lupp-mätningarna, medan trenden varit nedåtgående i riket och då speciellt

---

²² Se Appendix tabell A:6: "Alkohol- och tobaksvanor" samt A:8: "Användning av droger".

för sommarjobb. Det vanligaste sättet för ungdomar att få sommarjobb är genom sina sociala nätverk, dvs. någon i den närmaste familjen alternativt annan släkting eller bekant.

Tabell I:14: Extra- och sommarjobb

G 1 & 2 – Arbete (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Har du något extrajobb just nu?	12	12	12	14	13	12
Hade du ett sommarjobb i somras?	31	29	31	24	21	18

Sammanfattning

- Vimmerbys ungdomar etablerar sig på arbetsmarknaden genom sommarjobb i höge omfattning än ungdomarna i riket.
- Att ha extrajobb är lika vanligt bland Vimmerbyungdomarna som bland rikets ungdomar dvs. tolv procent.

Framtid

De allra flesta ungdomarna har planer på att läsa vidare efter grundskolans slut. Intresset för att läsa en gymnasieutbildning i en annan kommun är högre i Vimmerby än i riket (45 jfr 32 procent). Denna nivå har varit helt konstant över tiden, se tabell I:15. Eftersom 38 procent vill läsa på gymnasiet i Vimmerby är det färre än var femte ungdom som antingen planerar att börja jobba efter grundskolan, eller som ännu inte vet.

Tabell I:15: Planer efter grundskolan

H 1 – Vad skulle du helst vilja göra direkt efter grundskolan? ²³	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Gå en gymnasieutbildning i min kommun	22	35	38	31	36	46
Gå en gymnasieutbildning i annan kommun	45	45	45	39	39	32
Börja jobba	15	5	5	14	8	6
Vet inte	15	14	13	4	4	11
Annat	3	1	0	12	13	5

²³ 2009 var frågeformuleringen: Om du hade alla möjligheter, vad skulle du då helst göra efter grundskolan?

Flyttplaner

Andelen ungdomar som planerar att *flytta* från kommunen har minskat sedan 2012 både i Vimmerby och riket som helhet (minus fyra jfr åtta procentenheter) för att 2015 uppgå till drygt fyra av tio ungdomar. Andelen ungdomar som ännu inte tagit ställning har över den senaste perioden ökat mellan 2012 och 2015 oberoende av var i landet ungdomarna är bosatta, se tabell I:16. Flyttplaner går att koppla samman med ungdomarnas framtida *studie- och arbetsplaner* och utgör 23 respektive 21 procent av orsakerna till att flytta från kommunen, se Appendix tabell A:10. *Fritidsintressen* utgör ytterligare 14 procent, samt att 19 procent angav att komma *närmare en stor stad* som flyttargument. Studier, arbete samt fritidsintressen är således de viktigaste skälen till att vilja flytta från kommunen. Anledningarna till flytt för både arbete och studier är betydligt lägre i Vimmerby än i riket (för arbete 21 jfr 46 procent; för studier 23 jfr 45 procent).²⁴

Tabell I:16: Flyttplaner

H 3 – Tror du att du kommer flytta från den kommun där du bor?	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja	55	47	43	50	47	39
Nej	12	14	15	12	12	19
Vet inte/har inte tänkt på det	33	39	42	38	41	42

Sociala relationer och framtidsutsikter

Närheten till familjen/släkten, och kompisar/partner upplevs som det bästa med Vimmerbys kommun enligt ungdomarna. En liknande observation kan göras för riket. Ungdomarna i Vimmerby värderar dessa sociala relationer marginellt högre än riket (familj: 52 jfr 48 procent; kompisar/partner: 47 jfr 44 procent för 2015). Vimmerby är en kommun som av ungdomarna upplevs vara en kommun med *bra miljö för barn att växa* upp i. För fullständig redovisning av vad som är bra med kommunen, se Appendix tabell A:11.

När det kommer till upplevelsen av valfrihet angående *framtida maka/make* är andelen marginellt högre i Vimmerby än riket (86 jfr 84 procent 2015). Trots den höga valfriheten finns det ändå en grupp ungdomar som inte får välja helt fritt. Aspekter som har betydelse i valet av maka/make/partner är: *bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min egen familj* eller *om personen är av ett annat kön än mig*. Skillnaderna är inte särskilt tydliga i varken Vimmerby eller riket över tid, se Appendix tabell A:12.

Ungdomarna i Vimmerby ser generellt mer positivt på framtiden än vad ungdomar gör i riket, även om skillnaden är marginell (97 jfr med 93 procent).

Sammanfattning

- Nästan alla ungdomar i hela riket ser positivt på framtiden, men ungdomarna i Vimmerby ser ytterligare lite mer positivt på framtiden (97 procent) än vad ungdomar i riket gör.
- Det är något fler ungdomarna som vill läsa vidare efter grundskolan i en annan kommun än i Vimmerby, samtidigt är det många som inte vet vilken programriktning de ska välja.

²⁴ Se Appendix tabell A:10: ”Anledning till flytt”. Notera att en dryg tredjedel av ungdomarna svarar ”vet inte”.

- *Arbete, studier, fritidsintressen samt att komma närmare en stor stad är de vanligaste orsakerna till flytt från kommunen, även om det ändrats över tid.*
- *Enligt ungdomarna är det bästa med kommunen; närheten till familj och släkt, kompisar eller flickvän/pojkvän/partner, samt även att det är bra miljö för barn att växa upp i.*

Resultatredovisning del II: Gymnasieelever i årskurs 2

Ungdomar i årskurs 2

Del II börjar med en kort presentation av ungdomarna i Åk 2 och deras uppfattning av sin levnadssituation. Avsnittet är indelat enligt de sju fokuserade områden från Lupp-enkäten; Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete samt Framtid.

Ungdomarnas *upplevelse av sin levnadssituation* har förbättrats ur fyra jämförbara aspekter över tid. I synnerhet gäller utvecklingen *ekonomi* och *skola* (plus 17 respektive 12 procent), men även av upplevelsen av *familjen* och *livet som helhet* har ökat. Cirka nio av tio ungdomar i Vimmerby upplever sig 2015 vara nöjda med sin livssituation ur enkätens samtliga sex fokuserade områden, förutom vad gäller ekonomi, och livet som helhet, vilket i stort är i paritet med riksgenomsnittet (se tabell AII:2). Undantaget är skolan (89 jfr 85 procent) och fritiden (89 jfr 86 procent) där Vimmerby har ett bättre utfall. Generellt sett upplever gymnasieungdomarna i Vimmerby sig vara lika nöjda med livet i stort, *kompisar*, familjen och sin ekonomiska situation som ungdomar i övriga riket.

Ungdomarna upplever sig vara nöjda med sina liv och tillvaron har förbättrats sedan 2012 på alla de sex undersökta områdena.

Fritid

Nio av tio ungdomar är nöjda med sin fritid, och cirka 6 av 10 ungdomar anser att det finns mycket att göra på fritiden, ett betydligt högre resultat än i Lupp 2012 och även bättre än Lupp 2009, se Appendix, tabell AII:1. Vimmerby ligger också helt i paritet med riksgenomsnittet 2015.

Möjligheter till fritidsaktivitet

Två tredjedelar anser att det finns saker att göra på fritiden, men att mycket av det som erbjuds inte intresserar dem, se tabell AII:3. Det är inte helt oväntat att de ungdomar som anser att det finns lite eller inget att göra på fritiden är de ungdomar som anser att de inte är intresserade av de fritidsaktiviteter som erbjuds.

På frågan om vilka *fritidsaktiviteter* eller *ställen ungdomarna träffas*, var vissa aktiviteter återkommande. Trots att de har mycket att göra upplever ungdomarna att det saknas en del aktiviteter. Önskan om fler sporthallar, parker och ridhus är några saker som framfördes av ungdomarna. På temat fritidsaktiviteter, idrott/träning uppgav ungdomarna sig sakna:

”Det finns många aktiviteter så ingen jag direkt saknar, men det skulle va bra om klubbar och liknande bjöd in nybörjare mer så man vågar börja.”

”Fritidsgård för äldre.”

”Lite olika småkurser som till exempel innefattar smink, akvarellmålning och fotografering. Kanske någon photoshop- och webbutvecklingskurs med. Jag saknar även en aktivitetsgrupp som varje vecka hittar på nya sporter eller liknande, å man får lite nya erfarenheter av livet.”

”Jag skulle vilja att det händer lite mera i Vimmerby kommun, och om det händer något att alla blir informerade. Egentligen vill jag inte spela dator men när inget annat händer bli det så. ”

Mötesplatser är ett annat tema som är återkommande. Skillnader mellan Vimmerby och riket är inte speciellt märkbar. Några av ungdomarna anser att:

”Något att göra för vi som är lite äldre. Nu finns det bara saker som passar bättre för de yngre.”

”Bättre mötesplatser än småbarnsställen som fabriken, typ 16- ställe.”

”Något Café på stan som är öppet på kvällarna.”

Kultur och nöjen är något som ungdomarna gärna vill ha mer av trots att intresset för kultur/nöjen över tid minskat:

”Jag saknar aktiviteter där man kan utveckla sin kreativitet, t ex konst & teater osv.”

Att ta sig till fritidsaktiviteterna upplevs lättare i Vimmerby än i riket (45 jfr 43 procent, 2015), se tabell AII:3. Också *kostnaden för aktiviteter* upplevs som ett mindre problem i Vimmerby (43 jfr 47). Problemet är att många av de aktiviteter som finns inte är de som efterfrågas (65 procent i Vimmerby, 64 procent i riket, 2015).

Aktivitetens mått i enkäten tar endast hänsyn till vilken frekvens (dag, vecka, månad etc.) fritidsaktiviteten utförs, men inte till hur mycket tid (antal minuter och timmar) respektive fritidsaktivitet tar i anspråk. Därmed är det svårt att fördjupa bilden om ungdomarnas fritid är i balans eller inte.

Regelbunden *veckovis träning* och idrottande är den vanligaste förekommande fritidsaktiviteten i både Vimmerby och riket (83 respektive 74 procent 2015). Att *läsa* är den näst vanligaste veckovisa aktivitet på fritiden bland ungdomar i Vimmerby. (63 procent i Vimmerby och 57 procent i riket). Det är små skillnader i frekvensen mellan vad ungdomarna i Vimmerby och i riket gör. Detaljer finns i tabell II:1 nedan.

Tabell II:1: Deltagandegrad

B 3 – Hur ofta gör du följande på din fritid? ²⁵	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Tränar/idrottar (veckovis)	-	-	83	56	-	74
Foto/film, tecknar/målar, skriver, pysslar, syr (veckovis)	-	-	24	11	-	24
Spelar TV-spel, onlinespel eller dataspel (veckovis)	45	-	53	50	-	50
Läser böcker, tidningar, artiklar, bloggar (veckovis)	-	-	63	45	-	57
Besöker bibliotek (månadsvis)	18	29	20	17	18	28
Är ute i naturen (veckovis)	27	-	50	37	-	47
Går på ungdomens hus, fritidsgård (veckovis)	4	7	8	7	5	6
Går på konsert (årsvis)	65		69	65	-	59
Går på teater, musikal eller dansuppvisning (årsvis)	62		51	49	59	42
Går på museum eller utställning (årsvis)	44		56	39	-	48
Går på match eller annat idrottsevenemang (veckovis)	12	10	23	11	11	19

Arena för fritidsaktiviteter och medlemskap

Var ungdomar träffar varandra på fritiden är ett av områden som studeras i undersökningen. Det absolut vanligaste stället är *hemma hos varandra* oavsett var i landet de är bosatta, se tabell II:2. En nyhet för enkäten 2015 är att *sociala medier* ingår. Dessa virtuella mötesplatser är inte nödvändigtvis substitut till traditionella mötesplatser som *ungdomens hus/fritidsgårdar* eller *idrotts-/sporthallhallar*, utan de fungerar som komplement till varandra. Troligen leder det istället till att ungdomarna kan dela sina

²⁵ Fritidsaktiviteterna har reviderats både 2009 och 2012. Vissa har slagits ihop, förändrats eller tagits bort, vilket försvårar jämförelsen över tid. Observera även att deltagandefrekvensen skiljer sig mellan fritidsaktiviteter. Vissa fritidsaktiviteter (idrotta och spela TV-spel) har en hög andel ”flera gånger i veckan”.

upplevelser och intressen med fler i sin omgivning mer oberoende av både tids- och rumsdimensionen samt skapa nya vidare sociala nätverk.

Ungdomarna i Vimmerby umgås stort sätt på ställen som ungdomar i riket. En skillnad är att Vimmerbyungdomarna tycks umgås betydligt mer på *café* (35 procent jmf 20 procent), men lite mindre på köpcentrum och i centrum än övriga riket. För övrigt är skillnaderna mot riket relativt små.

Tabell II:2: Mötesplatser och vänskap

B 4 – När du träffar dina kompisar på fritiden, var brukar ni då vara? ²⁶	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Hemma hos varandra	87	80	81	85	79	83
På sociala medier	-	-	36	-	-	35
På ungdomens hus, fritidsgård	2	5	2	2	4	4
I en föreningslokal	2	2	0	2	1	2
I en idrottshall/sporthall	16	14	26	28	18	26
På ett café	19	22	35	11	14	20
I galleria eller på köpcentrum	-	1	6	-	6	14
I centrum/på stan	-	14	25	-	5	30
Utomhus	17	25	27	19	20	31
Någon annanstans	2	3	6	2	4	8

Inom föreningslivet erbjuds ofta mer än bara aktiviteter av olika karaktär. Det ger ökad möjlighet till insikt och kunskap om sig själv, sociala relationer och samhället. Deltagandefrekvensen inom *föreningar* är lite lägre i Vimmerby än i riket (46 jfr 54 procent 2015), se Appendix AII:4.

Sammanfattning

- Nio av tio ungdomar i Vimmerby är nöjda med sin fritid.
- Ett bredare urval av fritidsaktiviteter och anläggningar är något som efterfrågas.
- Nära sju av tio ungdomar i Vimmerby är medlemmar i en förening.
- Trots vissa skillnader är umgängesmönstren i Vimmerby och riket likartade: viktiga arenor är hemma hos varandra, på sociala medier, på café, utomhus och i sporthallar.

²⁶ 2015 förändras svarsmöjligheterna till att kunna fylla i max tre alternativ istället för två. Det innebär per definition att procentsatserna blir högre 2015.

Skola

Det är naturligtvis viktigt att ungdomarna upplever skolgången som bra och trivsamt samt att de sociala relationerna fungerar. Möjlighet till inflytande och delaktighet i de olika verksamheterna som sker i skolan är viktigt för att ungdomarna ska trivas i skolan.

Trivsel, sociala relationer och bemötande

Skolorna i Vimmerby bör enligt Skolverket och skollagen ha en likabehandlingsplan som berör områdena undervisning, förhållningssätt, bemötande, regler och rutiner. Planen innebär att skolorna aktivt ska motverka kränkande behandling och tendenser till trakasserier i skolorna. Skolornas alla verksamheter ska genomsyras av likabehandlingsplanen, när det gäller bemötande, förhållningssätt, undervisning, samt vid skapande av regler och rutiner. All personal berörs av planen och ska aktivt arbeta utifrån den. En indikator på hur väl planen fungerar är hur ungdomarna besvarat enkäten gällande skolgång, trivsel, sociala relationer och bemötande.

Tabell II:3: Trivsel, bemötande och sociala relationer

C 2 – Hur tycker du att följande påståenden stämmer in på hur det är i din skola? (stämmer helt/stämmer till stor del, %) ²⁷	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag trivs med stämningen i min skola	86	76	86	-	80	82
Mobbning förekommer i min skola	-	-	7	-	-	9
Rasism förekommer i min skola	-	-	11	-	-	12
Sexuella trakasserier förekommer i min skola	-	-	5	-	-	7
Min skola agerar om en elev mobbar en annan elev	42	25	40	-	30	42
Elever och lärare bemöter varandra med respekt	65	67	77	-	70	75
Min skola agerar om en lärare kränker en elev	46	26	42	-	32	44
Våld förekommer i min skola	-	-	3	-	4	7
Mina lärare behandlar killar och tjejer lika	-	-	63	-	-	66
Jag har fått veta vad eleverna ska ha inflytande över i skolan	33	27	46	-	-	51
Personalen lyssnar på vad elevrådet säger och tar dem på allvar	32	29	53	-	34	48
Skolan uppmuntrar mig att aktivt medverka i klassråd/elevråd	33	20	-	-	44	-

Drygt nio av tio anser att det är *god stämning i skolan*, ett resultat högre än rikets. Elva procent anser att det förekommer *rasism* och sju procent att *mobbing* förekommer. Fyra av tio elever håller med om påståendet att *skolan agerar om en lärare kränker en elev* och 40 procent anser att *skolan agerar om en elev mobbar en annan elev*. Nära två tredjedelar anser att *killar och tjejer blir lika behandlade av lärare*. Skillnaderna mot riket är relativt små. De elever som uppfattar stämningen som god i skolan är också i stor utsträckning elever som anser att skolan agerar vid såväl mobbing som kränkande behandling. I Vimmerby är det nästan åtta av tio som anser att lärare och elever bemöter varandra med respekt, en andel som är något högre än i riket och som har ökat sedan 2012, då det vid förra mätningen var motsatta förhållandet gentemot riket.

²⁷ 2012 och 2015 innehåller frågorna svarsalternativet ”vet ej”. Det påverkar svarsfördelningen varpå jämförelsen med 2009 är borttagen. Frågorna om mobbing, rasism, sexuella trakasserier och våld är omformulerade 2015, vilket försvårar jämförelsen över tid. Ett stort antal elever (25-40%) har svårt att besvara ett flertal påståenden, exempelvis om elevinflytande och förekomsten av mobbing, rasism, sexuella trakasserier och våld.

Miljö och upplevelser

Eleverna upplever en förbättrad skolmiljö vad gäller samtliga åtta jämförbara aspekter sedan förra Luppundersökningen: i synnerhet *undervisningen, lärarna, maten, möjlighet till extra hjälp/stöd av lärarna* samt *elevhälsa*, se tabell II:4 nedan. Detta är viktiga förbättringar där undervisningen naturligtvis är en central funktion för ungdomarnas studier och att möjligheten till extra stöd/hjälp från lärarna finns vid behov stärker ungdomarnas trygghet och förutsättningarna för att uppnå uppsatta kunskapsmål. Att *skolmaten* upplevs vara god och håller hög kvalitet är viktigt för att ungdomarna ska orka med en hel arbetsdag i skolan.

Vimmerby faller alltså mycket väl ut i jämförelse med sig själv över tiden och på så gott som alla punkter förutom *tillgången till datorer*, lite mer nöjda med sin skolmiljö än ungdomar i riket. Det är speciellt tydligt vad gäller; *skolbiblioteket, skolmiljön, lärarna och elevhälsan* som i snitt ligger ca fem procent högre än för riket.

Tabell II:4: Skolmiljö

C 3 – Vad tycker du om...? (mycket bra/ganska bra, %) ²⁸	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolmiljön	88	85	93	74	68	87
Skolbiblioteket	96	86	96	66	61	82
Skolmaten	41	26	61	35	38	58
Undervisningen	-	78	92	62	75	91
Möjligheten att få extra hjälp/stöd av lärarna om du behöver det	73	69	87	64	62	84
Elevhälsan	-	70	92	-	53	86
Tillgången till datorer	-	86	88	-	75	90
Lärarna	-	79	95	-	76	90

Inflytande och delaktighet i skolan

För att skolungdomarna ska kunna vara med och påverka, ha inflytande och känna delaktighet i skolan måste de först vara medvetna om sina möjligheter och rättigheter. Nästa steg i processen är att veta inom vilka områden de kan påverka och vilka forum som är tillgängliga till inflytande och delaktighet. För att inflytande och delaktighet sedan ska fungera måste skolans personal i sin tur respektera de forum som finns och uppmuntra skolungdomarna till delaktighet.²⁹

Vad gäller elevernas upplevelse av *trivsel, bemötande och sociala relationer i skolan*, så har de ökat markant sedan förra mätningen 2012 och nu kommit upp på en nivå som ligger lite över riksgenomsnittet, från att vid mätningen 2012 ha legat lite under. För detaljer se tabell II:3.

Vad gäller diskrepansen mellan vilket inflytande eleverna *vill* ha och faktiskt upplever att de *får* i skolan, finns intressanta detaljer att studera i tabell II:5. Resultatet visar att andelen som vill påverka olika faktorer ligger ganska konsekvent sedan förra mätningen för Vimmerbys elever. En önskan om mer medinflytande finns 2015 för bland annat *läxorna och proven*, medan de faktorer som eleverna faktiskt upplever att de får påverka har minskat mest markant just för, *läxorna och proven*. Generellt har upplevelsen av påverkan minskat för allt förutom *utemiljö*. Denna utveckling av mindre inflytande mellan 2012 och 2015 års mätningar går emot trenden för riket, även om förändringarna där inte är stora.

²⁸ 2015 togs svarsalternativet ”varken bra eller dåligt” bort. Det innebär generellt sett högre procentsatser 2015.

²⁹ Wågman 2011.

Ser man det över hela perioden är tendensen fluktuerande, med känsla av *högre* inflytande 2009 för att dippa 2012 och sedan öka igen 2015. Samma ”böjda” trendkurva är den motsatta i Vimmerby, där eleverna 2012 upplevde ett högre inflytande än vid 2009, för sedan att återgå till ett lägre inflytande igen vid 2015, men att eleverna i Vimmerby sedan 2009 ändå upplever en total förbättring på sex av de nio punkter som undersöks.

Tabell II:5: Delaktighet i skolan

C 4 – Hur mycket vill/får du som elev vara med och bestämma om följande (väldigt mycket/ganska mycket, %)	VIMMERBY			RIKET			
	2009	2012	2015	2009	2012	2015	
Vad jag får lära mig	VILL	80	80	81	80	78	73
	FÅR	25	35	27	42	36	35
Hur vi ska arbeta	VILL	89	84	91	47	83	83
	FÅR	53	56	55	55	53	53
Läxorna	VILL	86	77	81	77	78	76
	FÅR	43	47	25	34	32	32
Proven	VILL	86	79	72	79	79	75
	FÅR	49	52	24	40	39	37
Schemat	VILL	83	78	76	77	76	73
	FÅR	22	29	19	21	20	22
Maten	VILL	79	75	77	75	75	73
	FÅR	8	23	20	16	17	20
Skolans regler	VILL	60	61	60	58	58	53
	FÅR	10	23	20	20	21	25
Skolmiljön inne	VILL	73	69	69	71	67	63
	FÅR	22	25	24	32	27	30
Skolmiljön ute	VILL	51	59	57	49	53	51
	FÅR	16	18	24	20	21	25

Sammanfattning

- Den generella trivseln i skolan upplevs som hög i Vimmerby där drygt nio av tio elever är nöjda med skolan och nästan nio av tio trivs med stämningen i skolan.
- Mellan tre till elva procent uppger att *mobbning, rasism, sexuella trakasserier, våld och kränkande/orättvis behandling* förekommer.
- Uppfattningen att skolan agerar om en lärare kränker en elev är relativt låg i både Vimmerby och riket.
- Generellt sett är ungdomar i Vimmerby mer tillfreds med sin skolgång än ungdomar i riket. *Undervisningen* och *tillgången till datorer* är områden där Vimmerbys och rikets ungdomar förefaller överens i sina upplevelser och som över tid även förbättrats. Den stora skillnaden gäller *lärarna, elevhälsan* och *skolmiljön*.
- Ungdomar i Vimmerby och riket *vill* rent generellt gärna vara med och påverka och ha inflytande, betydligt mer än vad de upplever att de *får*. I Vimmerby har skillnaden mellan vad de *vill* och vad de *får* trendmässigt ökat för alla aspekter som studeras förutom *skolmiljön* under den senaste mättingsperioden, 2012–2015.

Politik och samhälle

Målsättningen i demokratiska samhällen är att alla människor ska känna delaktighet och har möjligheter till inflytande inom områden som berör dem.

Intresse på nationell och internationell nivå

Intresset för internationell politik och globala händelser är större än inrikes samhällsfrågor och har så varit över tid. Samtidigt visar Luppstudien 2015 på ett ökat intresse för inrikes samhälls- och politikerrelaterade frågor, oavsett var i landet de är bosatta.

Intresset för *politik* bland Vimmerby kommuns ungdomar har ökat kraftigt med 15 procentenheter mellan 2012 och 2015 (och ytterligare med tio procentenheter sedan 2009) och är numera högre än intresset hos ungdomar i övriga riket. Desamma gäller intresset för *allmänna samhällsfrågor* (plus 14 procent) och *internationella händelser* (plus 15 procent) som ökat sedan 2012. Samma intresseutveckling pågår i riket, men endast hälften så starkt. Detaljer finns i tabell II:6.

Tabell II:6: Intresse för politik och samhällsfrågor

D 1 – Hur intresserad är du av...? (mycket/ganska intresserad, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Politik	16	26	41	24	30	38
Samhällsfrågor i allmänhet	38	42	56	44	44	51
Vad som händer i andra länder	56	47	62	56	53	62

Inflytande och delaktighet – förutsättningar och villkor

Cirka fyra av tio är intresserade av politik som framgick i tabell II:6. Att andelen inte är större kan delvis bero på den känsla/uppfattning som förmedlas bland ungdomarna av att *inte kunna vara med och påverka* speciellt mycket. Denna uppfattning återfinns både hos ungdomar i Vimmerby och riket, där endast 29 respektive 21 procent i riket 2015 anser att de kan vara med och påverka, se tabell II:7. Det förefaller dock som att intresset bland ungdomarna att vilja vara med och påverka är större (se tabell II:8) än vad som framkom av det politiska intresset i tabell II:6. En orsak till denna skillnad kan vara ovana och bristande insyn i och förståelse kring politikens organisation och funktionssätt. Upplevelsen av möjligheter till inflytande har ökat i riket, medan ungdomar i Vimmerby ligger kvar på samma andel mellan 2012 och 2015, men ökat med 17 procentenheter sedan 2009.

Tabell II:7: Möjligheter till inflytande

D 3 – Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen? (mycket/ganska stora, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	12	29	29	11	16	21

Det är positivt att ungdomarna uppfattar att deras *möjligheter till inflytande* har ökat över tid. Det är samtidigt intressant att gruppen ungdomar som vill vara med och påverka också ökar i både Vimmerby och riket (plus nio jfr åtta procentenheter 2015). Vimmerby ligger högre än övriga riket (61 jfr 50 procent, se tabell II:8).

Tabell II:8: Viljan att påverka

D 4 – Vill du vara med och påverka i frågor som rör din kommun? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	47	52	61	41	42	50

Andelen ungdomar som *inte är tillräckligt intresserade* av att påverka är betydligt färre i Vimmerby än i riket (17 jfr 59 procent 2015). Mönstret är liknande för grupperna som upplever sig *kunna för lite om hur de ska agera* och som *inte tror det spelar någon roll* om de är med och påverkar i frågor som berör dem samt de som anser sig *inte ha tid*. I samtliga fall sker betydande minskningar mellan 2012 och 2015 (Tabell II:9).

Tabell II:9: Anledningar till att *inte* påverka

D 4d – Av vilka anledningar vill du inte vara med och påverka?	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Jag kan för lite om hur jag ska göra	23	20	9	32	28	29
Jag är inte tillräckligt intresserad	59	63	17	31	56	59
Jag har inte tid	22	16	6	27	27	29
Jag tror inte det spelar någon roll	32	25	13	30	32	27
Annat	6	8	3	9	8	6

Ungdomars förtroende för vuxna personer

Ungdomars *förtroende för vuxna* är betydligt högre i Vimmerby än riket (85 jfr 73 procent). Även om förtroendet för vuxna i allmänhet är relativt högt, finns det ändå en grupp ungdomar som har begränsat eller inget förtroende (15 jfr 27 procent, 2015).

Till skillnad från förtroende för vuxna i allmänhet är *förtroendet för politiker* lägre i Vimmerby än i riket (29 jfr 34 procent, 2015). Detta är ett något förvånansvärt resultat med tanke på det relativt stora intresset för politik bland ungdomarna i Vimmerby. Av de ungdomar som anger att de inte vill vara med och påverka för att de anser att det inte spelar någon roll uppger 71 procent av eleverna i Vimmerby att de har ganska eller mycket litet förtroende för politiker.

Sammanfattning

- Ungdomarnas intresse för politik, samhällsfrågor i allmänhet och vad som händer i andra länder har ökat i såväl riket som Vimmerby och för gymnasieeleverna i Vimmerby har intresset ökat markant från förra mätningen 2012, dubbelt så mycket som för övriga riket.

- Cirka hälften av Vimmerbys ungdomar uppger att de är intresserade av politik.
- Intresset hos ungdomarna för att vilja vara med och påverka sådant som berör dem är högt. Detta gäller i första hand fritiden och skolan som är de dominerande områden ungdomarna vill känna sig delaktiga i och ha inflytande över.
- Ungdomar i Vimmerby har generellt bättre förtroende för vuxna i allmänhet än ungdomar i riket förövrigt.
- Förtroendet för politiker är däremot lägre bland ungdomarna i Vimmerby än övriga riket, vilket kan förefalla aningen egendomligt med tanke på det högre intresset för politik i Vimmerby jämfört med övriga riket.

Trygghet

Trygghet är en känsla som kan vara svår att definiera eftersom upplevelsen av trygghet ofta är ospecifik och subjektiv. Tryggheten kan handla om den egna personen, oro för andra personer i sin omgivning samt oro för fysiska platser i samhället.

Känslan av trygghet och otrygghet på fysiska platser

Upplevelsen av trygghet är hög på samtliga av samhällets fysiska platser som är jämförbara över tid, i synnerhet i hemmet och på väg till och från skolan, trots att det minskat något över tid oavsett var i landet ungdomarna bor. *Hemmet* är den fysiska plats i en människas liv som ska erbjuda lugn och ro. Ungdomar i Vimmerby upplever en klart högre grad av trygghet i hemmet än riket (92 jfr 86 procent 2015), se tabell II:10. Trots att gruppen ungdomar som upplever hemmet som den tryggaste platsen är hög, är det ändå en grupp som upplever det som mindre tryggt i både Vimmerby och riket (8 jfr 14 procent 2015).

I skolan och på väg till och från skolan är ytterligare platser där ungdomar bör kunna känna sig trygga. Trygghetskänslan på väg till och från skolan har minskat över tid. För både Vimmerbys och rikets ungdomar var minskningen på ganska drastiska 23 procentenheter mellan 2009 och 2015. Tryggheten på väg till eller från skolan kan kopplas samma med känslan av trygghet *i skolan*. I Vimmerby upplever ungdomarna en marginellt högre grad av trygghet än riket (66 jfr 64 procent 2015), vilket analogt innebär att ungefär var tredje Vimmerbyelev känner sig mindre trygg i skolan. Upplevelsen av trygghet i hemmet, till och från skolan samt i skolan kan sättas i relation till om ungdomarna blivit utsatta för våld, hot och trakasserier i det egna hemmet eller skolan.

Tabell II:10: Trygghet på fysiska platser

E 2 – Hur ofta känner du dig trygg på följande ställen? (alltid, %) ³⁰	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
I hemmet	100	98	92	92	87	86
I mitt bostadsområde	-	-	76	-	-	63
På väg till eller från skolan	97	97	74	85	79	62
I skolan	-	-	66	-	-	64
På stan eller i centrum	94	91	53	57	47	31
På buss, tåg eller liknande	92	94	39	54	49	33
På Internet	-	93	48	-	54	45
På träningen eller annan fritidsaktivitet	-	-	61	-	-	59
På ungdomens hus, fritidsgård	97	65	34	70	34	22

Hot, våld och kränkande/orättvis behandling

Omfattningen av ungdomarnas upplevelse av att ha utsatts för *hot, stöld, misshandel* och *sexuellt våld/utnyttjande*, samt *kränkande/orättvis behandling* och *mobbning* har varit relativt konstant över tid, även om en minskning kan skönjas mellan 2012 och 2015 i Vimmerby, medan gruppen ungdomar som blivit utsatt för stöld, hot eller misshandel ökat över tid i riket. Andelen ungdomar som utsatts för sexuella övergrepp ligger konstant och mycket lågt i Vimmerby, samt även i riket konstant och relativt lågt.³¹

Tabell II:11: Hot, våld och trakasserier

E 1 – Har något av det hänt dig under de senaste sex månaderna? ³²	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Någon har hotat mig	8	16	13	12	10	15
Någon har stulit från mig	10	12	11	11	10	14
Jag har blivit utsatt för misshandel	4	5	2	5	3	4
Jag har blivit utsatt för sexuellt våld/utnyttjande	0	1	0	3	3	3

Ungdomar som blivit utsatta för mobbning, trakasserier eller utfrysning under de senaste sex månaderna hade ökat bland ungdomarna oavsett var i landet de är bosatta. I Vimmerby var det en ökning med sju procentenheter och tretton procentenheter sedan 2009 och en liknande ökning i riket, se tabell II:12. Detta är en ganska oroande utveckling och en tendens som bör uppmärksammas

³⁰ 2015 ändrades svarsalternativen till alltid/oftast/sällan/aldrig från ja alltid/oftast/nej. Det kan ha påverkat lägre värden 2015. **OBS!** Svarsalternativet ”alltid” anges i trygghetsfrågorna. Läggs svarsalternativet ”oftast” till blir svarsfrekvensen betydligt högre. Det resulterar i att känslan av trygghet kan uppfattas som att nedgången inte är så drastisk, som det är nu förefaller.

³¹ Eftersom antalet utsatta är lågt bör resultaten tolkas och behandlas med viss försiktighet. Mörkertalet är ofta stort i dessa avseenden, och då främst vid utsatthet av sexuellt våld/utnyttjande. Anledningen bedöms ofta vara kopplad samman med skam och skuld hos den utsatta.

³² Svarsalternativen har ändrats 2015 till ja/nej/vill inte svara från att man tidigare endast fyllde i ”ja” om man råkat ut för någon incident.

Tabell II:12: Utsatthet

E 3 – Har du blivit mobbad, trakasserad eller utfryst de senaste sex månaderna (ja, %) ³³	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	4	10	17	8	8	17

Av de ungdomar som upplever att de blivit hotade, trakasserade och kränkta sker det främst i skolan, vilket innebär att det sker i klassrummen eller på rasterna, samt på väg till och från skolan. Ungdomarnas utsatthet är samma för Vimmerby och riket (17 procent).

Den näst vanligaste plats som ungdomar blir utsatta för kränkande/orättvis behandling eller övergrepp är den digitala sfären. Utsattheten sker då via Internet/mobil och följer på sätt även med ungdomarna in i den privata sfären; när ungdomarna går in och ska läsa sin e-post, läser inlägg på sociala medier, läser eller skriver sms/mms, ringer eller surfar på nätet. Utsatthet via den digitala sfären har haft en stadig om än marginell ökning mellan 2012 och 2015. Andelen ungdomar som utsatts är densamma oavsett var i landet de bor.

Ungdomar som blivit *orättvist behandlade* och mått dåligt av det har över tid minskat i Vimmerby (minus två procentenheter sedan 2012). I riket har det skett en ökning (plus fyra procentenheter sedan 2012), se Appendix tabell AII:5.

Värt att notera är att ungefär 11 procent av de som känt sig orättvist behandlade³⁴ på så sätt att de mått dåligt uppger att det är *skolpersonal* som stått för den orättvisa behandlingen. Exakt vad orättvist behandlad innebär är oklart, men möjligen finns ett visst samband till att endast 42 procent uppgav att ”skolan agerar om en lärare kränker en elev”. Luppenkäten tillåter inte någon djupare analys av detta. Siffrorna för dessa variabler är liknande för hela riket.

Ungdomar som utsatts för orättvis behandling och mått dåligt av det blev utsatta främst av *andra ungdomar, familj/släkt, personal inom skolan eller annan person*. I Vimmerby var det betydligt färre som blev utsatta av andra ungdomar än i riket (16 jfr 51 procent 2015). Vad gäller ungdomar som blivit utsatta av familj/släkt är det betydligt färre i Vimmerby jämfört med riket (13 jfr 27 procent 2015).³⁵ Tillfredsställande är att majoriteten vet vart de ska vända sig när de blivit illa behandlade eller mår dåligt. Det finns ändå en grupp som inte vet (26 procent i Vimmerby och 18 procent i riket 2015). Vad det beror på och hur man ska kunna nå dessa sista är värt att titta närmare på.

Sammanfattning

- Drygt nio av tio ungdomar i Vimmerby känner sig trygga i sina egna hem, vilket är en nedgång sedan de två förra mätningarna som då låg på och nära 100 procent.
- Känslan av trygghet på väg till och från skolan har minskat med 23 procent under senaste tre-års perioden, men ligger ändå på 12 procent över riksgenomsnittet.
- Två tredjedelar av eleverna känner sig trygga i skolan, en andel som i stort motsvarar riksgenomsnittet.

³³ 2015 ändrades svarsalternativen till ja under en längre period/ja enstaka gånger/nej från ja/nej. Det kan ha påverkat högre värden 2015.

³⁴ I antal är det 14 av totalt 124 elever.

³⁵ Andra fysiska platser ungdomar i riket blivit utsatta för orättvis behandling av personal är: inom skolan, socialtjänsten, organisation/föreningar, sjukvården, fritidsgårdar eller annan verksamhet.

- Stöld, misshandel, hot och sexuella trakasserier har minskat något i Vimmerby. De procentuella skillnaderna jämfört med riket är marginella.
- Ungdomar som blivit utsatta för orättvis behandling och mått dåligt av det har främst blivit det av andra ungdomar, familj/släkt eller personal inom skola. Majoriteten av ungdomarna vet vart de ska vända sig om de blivit illa behandlade eller mår dåligt, men en fjärdedel har inte kunskap om detta.

Hälsa

Hälsa är ett komplext fenomen som ofta är sammankopplat med flera olika beståndsdelar i en persons liv. Enligt MUCF är det en rad faktorer som spelar roll för en persons hälsotillstånd. Det är faktorer som självförtroende/självförtroende, levnadsvanor, sexuell läggning, ekonomisk situation, koppling till arbetsmarknaden, samt olika former av kränkningar.³⁶ Ett annat område som Folkhälsomyndigheten lyfter fram är skolstress. Skolstressen har sin grund i:

- strävan att få bra betyg
- en press i mycket eget ansvar
- att ha för höga krav
- att nå skönhetsidealet som förmedlas via media och reklam
- tidsbrist³⁷

Ungdomarnas allmänna hälsotillstånd

Knappt tre fjärdedelar av ungdomarna i Vimmerby uppger att de har mycket god eller förhållandevis god hälsa. Sex procent uppger att de har ganska dålig eller mycket dålig hälsa.

Tabell II:13: Fysiska och psykosociala besvär

F 2 – Hur ofta har du haft följande besvär de senaste sex månaderna?(minst flera gånger i veckan, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Huvudvärk	17	13	16	20	20	18
Ont i magen	9	7	12	11	14	14
Känt dig stressad	29	26	37	27	41	45
Känt dig nedstämd	-	-	21	-	-	26
Svårt att somna	17	26	22	17	30	28
Sovit dåligt på natten	19	27	21	21	29	26

Vad gäller psykosociala besvär är stress den enskilda faktor som tycks öka mest och med en klar trend. Även i Vimmerby har andelen ungdomar som känner av stress ökat, mer än i riket (elva jmf fyra procent sedan 2012), men ligger totalt fortfarande lägre än riksgenomsnittet (37 jmf 45 procent 2015). Ur tabell II:13 framgår även att ungdomar i Vimmerby känner sig mindre nedstämda, sover bättre och har något

³⁶ Ungdomsstyrelsen, 2007.

³⁷ Folkhälsomyndigheten 2016; SOU 2006:77.

mindre ont i magen och huvudverk än ungdomar i övriga riket, även om skillnaderna mellan Vimmerby och riket är relativt små.

Träning, kostvanor, samt konsumtion av alkohol, tobak och droger

Kost, träning och alkohol är exempel på levnadsvanor som undersöks i Lupp. Innan resultaten presenteras bör något sägas om hur de kan kopplas samman med hälsotillståndet. Regelbunden träning bidrar ofta till en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. I Vimmerby tränar ca sex av tio ungdomar, så att de är andfådda flera gånger i veckan, vilket även motsvarar riksgenomsnittet i Lupp. Relationen mellan träning, kost, alkohol och psykosociala besvär kan se ut på lite olika sätt. Att hoppa över en måltid kan leda till magont, men magont kan även leda till att en måltid hoppas över. Utebliven måltid leder till andra psykosociala besvär (huvudvärk, trötthet m.fl.). Viktigt att komma ihåg är att hälsotillståndet påverkas av en kombination av faktorer.

Bra och regelbunden kosthållning medför, precis som regelbunden träning, en mer positiv bedömning av hälsotillståndet. Riksgenomsnittet för att hoppa över frukost har över tid varit relativt konstant. Det är ungefär lika stor andel av Vimmerbys ungdomar som väljer att hoppa över frukost (30 procent), lunch (åtta procent) eller middag (sex procent) som i riket. Trenden att hoppa över en måltid har ökat över tid oberoende av var i landet ungdomarna är bosatta.

Konsumtionen av alkohol, tobak och droger har över tid minskat både i Vimmerby och riket. Trots det är det ändå några få som röker, snusar, dricker folköl eller starkare alkoholhaltiga drycker, samt använder narkotika av olika slag. Konsumtionen av *starksprit* är något högre i Vimmerby än riket 2015 medan det är en något mindre andel som *röker* och lika många som *snusar*, se tabell AII:6. Cirka 30 procent av Vimmerbys gymnasieungdomar uppger att de får dricka alkohol för sina föräldrar. De vanligaste sätten att få tag på alkohol är genom kompisar/kompisars syskon, flickvän/pojkvän/partner, eller från annan vuxen. Inte heller här har det skett någon förändring över tid. Användningen av *narkotika* har minskat över tid, sju procent av ungdomarna i Vimmerby har provat narkotika minst en gång. Motsvarande siffra för riket är elva procent, se tabell AII:8.

Sammanfattning

- Tre fjärdedelar av ungdomarna upplever sitt hälsotillstånd som gott. Även om så är fallet, finns tendenser till olika psykosociala besvär. Det besvär som utmärker sig är "känslan av stress". Upplevelsen av stress är dock lägre i Vimmerby än riket.
- Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det är ungefär lika stor andel av ungdomarna i Vimmerby som i riket som väljer att hoppa över frukost. Det är också – både i Vimmerby och riket – vanligare att hoppa över frukost än att hoppa över lunch eller middag.
- Konsumtionen av alkohol, tobak och droger är relativt låg i både Vimmerby och riket. Bland de ungdomar som konsumerar alkohol är det vanligaste sättet att få tag på det genom kompisar/kompisars syskon eller genom partnern.

Arbete

Ungdomars relation till och etableringsmöjligheter på arbetsmarknaden är viktiga aspekter när det gäller synen på skolans roll i förhållande till framtiden. Många ungdomar tar sina första steg in på arbetsmarknaden genom extra- och sommarjobb och en del som inte har planer på att läsa vidare gymnasiet börjar planera för att söka jobb för att lösa sin försörjningsfråga.

Extrajobb och sommarjobb

Andelen ungdomar som har ett *extrajobb* är lite lägre i Vimmerby än övriga riket, vilket även så varit över tid. Motsatsen gäller för *sommarjobb* som drygt 80 procent av ungdomarna hade 2015, en väsentligt högre siffra än för rikets 68 procent 2015. Det vanligaste sättet för ungdomar att få sommarjobb är genom sina sociala nätverk, dvs. någon i den närmaste familjen alternativt annan släktning eller bekant, se tabell II:14 nedan.

Tabell II:14: Extra- och sommarjobb

G 1 & 2 – Arbete (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Har du något extrajobb just nu?	-	16	22	-	25	25
Hade du ett sommarjobb i somras?	63	70	80	65	68	68

Sammanfattning

- Flera ungdomar i Vimmerby etablerar sig tidigt på arbetsmarknaden än ungdomar i övriga riket genom sommarjobb.
- Andelen ungdomar med extrajobb i Vimmerby har ökat sedan 2012, men andelen är lägre än i riket.
- Bland ungdomar som sommarjobbade var det vanligaste sättet att få det genom egna sociala nätverket.

Framtid

Majoriteten av ungdomarna har planer på att läsa vidare i Sverige eller utomlands efter gymnasieskolans slut. Intresset för att läsa vidare efter gymnasiet är marginellt lägre i Vimmerby än i riket (21 jfr 22 procent). Vad som möjligen sticker ut i tabell II:15 är att en något större andel ungdomar i Vimmerby vill börja jobba efter gymnasiet i den egna kommunen samt att några färre vill jobba någon annanstans i Sverige.

Tabell II:15: Planer efter gymnasiet

H 1 – Vad skulle du helst vilja göra direkt efter gymnasiet? ³⁸	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Studera på högskola/universitet i Sverige	19	19	21	18	25	22
Studera utomlands	5	8	7	9	4	8
Studera på Komvux	4	1	0	0	1	1
Studera på folkhögskola	1	0	0	1	1	1
Jobba här i kommunen eller i en kommun i närheten	14	6	22	14	22	16
Jobba någon annanstans i Sverige	11	13	6	9	11	9
Jobba utomlands	14	17	10	13	7	10
Resa	20	18	24	22	10	20
Annat	2	2	1	4	4	4
Vet inte	7	7	8	6	14	8

Flyttplaner

De viktigaste skälen till att vilja flytta från kommunen är studier eller arbete. Mellan 2012 och 2015 ökade andelen Vimmerbyungdomar som planerar att flytta från kommunen, en trend som går igen för riket, se tabell II:16. Anledningarna till flytt för både arbete och studier är högre i Vimmerby än i riket (för arbete 47 jfr 44 procent; för studier 61 jfr 51 procent), se tabell AII:10.

Tabell II:16: Flyttplaner

H 3 – Tror du att du kommer flytta från den kommun där du bor?	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja	66	64	76	60	62	73
Nej	12	15	24	12	9	27

Sociala relationer och framtidsutsikter

Det bästa med Vimmerbys kommun enligt ungdomarna är närheten till familjen/släkten (47 procent 2015), och kompisar eller partner (48 procent 2015). En liknande observation kan göras för riket. Ungdomarna i Vimmerby värderar sociala relationer marginellt högre än riket. Vimmerby är en kommun som av ungdomarna upplevs vara en kommun med bra miljö för barn att växa upp i. Se fullständig redovisning av vad som är bra att med kommunen i Appendix tabell AII:11.

Vidare kan koppling till ungdomarnas uppfattning om de får gifta sig med vem de vill göras. Upplevelsen av valfriheten av framtida maka/make är något lägre i Vimmerby än riket (88 jfr 91 procent 2015). Trots den höga valfriheten finns det ändå en grupp ungdomar som inte får välja helt fritt. Aspekter som har betydelse i valet av maka/make/partner är: *bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min egen familj* eller *om personen är av ett annat kön än mig*. Skillnaderna är inte särskilt tydliga i varken Vimmerby eller riket över tid. Se tabell Appendix AII:12.

Generellt sett verkar ungdomarna i Vimmerby se lite mer positivt på framtiden än vad ungdomar gör i riket, även om skillnaden är marginell (94 jfr 92 procent).

³⁸ 2009 var frågeformuleringen: ”Om du hade alla möjligheter, vad skulle du då helst göra efter grundskolan?”

Sammanfattning

- Ungdomarna i Vimmerby ser lite mer positivt på framtiden än vad ungdomar i riket gör.
- Efter gymnasiet vill majoriteten av ungdomarna *resa* (24 procent), *jobba i kommunen eller i närliggande kommun* (22 procent) eller gå till *högre studier i Sverige* (21 procent) eller *studera utomlands* (7 procent).
- De vanligaste anledningarna till flytt från kommunen är *studier* och *arbete*, samt närheten till en större stad.
- Enligt ungdomarna är det bästa med kommunen; *kompisar eller flickvän/pojkvän/partner*, *närheten till familj och släkt*, samt att *det är bra miljö för barn att växa upp i*.

Slutsatser

I detta slutsatskapitel lyfts studiens viktigaste resultat fram samt belyser resultat som utmärker sig genom att siffrorna avviker på ett speciellt sätt uppåt eller neråt gentemot riksgenomsnittet eller gentemot den egna kommunen över tid. Avsikten är som inledningsvis nämnt, att fungera som en värdeomätare i tiden samt ge ett komprimerat underlag över hur ungdomarna upplevt sin livssituation över tid avseende de fokuserade områdena: Fritid, Skola, Politik och samhälle, Trygghet, Hälsa, Arbete samt Framtid. Förhoppningsvis kommer resultaten att fungera som ett underlag för att identifiera olika behov som i sin tur kan leda till lämpliga åtgärdsplaner och konkreta handlingsinsatser för det fortsatta ungdomspolitiska arbetet.

I kapitlet refererar ”ungdomar” och ”elever” till såväl elever i årskurs 8 som elever i gymnasiets årskurs 2. Om resonemanget endast berör en av dessa grupper framgår det av texten.

Fritid

En stor del av människors vardag handlar om att få livets alla delar att gå ihop, så även för ungdomar. Det handlar om att fördela tiden och uppmärksamheten mellan skola, fritid och familjen efter de förutsättningar som ges. Det är ett bra kommunbetyg att drygt nio av tio ungdomar i både Åk 8 och Åk 2 i Vimmerby uppger att de känner sig nöjda med sin fritid.

Den populäraste och vanligaste fritidssysselsättningen bland ungdomar är *idrott/träning*, oavsett om det är strukturerad träning inom föreningslivet eller annan form för mer fri ostrukturerad träning. Cirka tre fjärdedelar av Åk 8 och nio av tio i Åk 2 anser att det finns fritidsaktiviteter att utöva. Det efterfrågas i både Åk 8 och Åk 2 möjligheter till ett bredare urval av vanliga aktiviteter, såsom t ex idrottshall, simhall, gym, samt ställen att kunna träffa vänner på.

Sju av tio ungdomar är medlemmar i en *förening*. Möjligheterna att utöva olika fritidsaktiviteter upplevs som mindre problematisk bland ungdomarna i Vimmerby jämfört med riket.

Svårigheter att ta sig till aktiviteterna kan kopplas samman med ekonomiska förutsättningar. Det är inte enbart aktiviteten i sig som kostar pengar, utan även resorna till och från tillkommer. Ekonomiska begränsningar påverkar möjligheterna till utövande och deltagande. Av grundskoleeleverna är det 27 procent och av gymnasieeleverna 43 procent i Vimmerby som upplever att det finns ekonomiska begränsningar. Vad det beror på (brist på pengar, dyrare fritidsaktiviteter eller tilläggskostnader av olika slag) är svårt att identifiera. Ekonomiska begränsningar förefaller dock vara av mindre betydelse i Vimmerby än i övriga riket.

Trots vissa skillnader är umgängesmonstren i Vimmerby och riket likartade, där viktiga mötesplatser är *hemma hos varandra*, på *sociala medier*, *utomhus* och i *sporthallar*. Det som skiljer är att Åk 8 & 2 ungdomarna i Vimmerby i betydligt högre omfattningen träffas på *café*, samt att Åk 8 elever i Vimmerby träffas betydligt oftare i en sporthall än ungdomar från övriga riket.

Skola

Skolan lägger grunden för ungdomarnas framtida förutsättningar för fortsatta studier på gymnasial och eftergymnasial nivå, samt för möjligheter till arbete. Mycket av ungdomarnas tid läggs i skolan och i de sociala relationer som utvecklas där. För att ungdomarna ska må bra, kunna utveckla sig till självständiga trygga individer med förmåga att skapa goda sociala relationer, är det viktigt att skolan inte bara är en plats för kunskapsutveckling, utan även en plats för trivsel och kunna uppmuntra till nyfikenhet. För att det ska vara möjligt är det av vikt att ungdomarna känner en grundläggande social och fysisk trygghet och tillhörighetskänsla i skolmiljön.

Vimmerbys ungdomar ger skolan ett bra omdöme: Tre fjärdedelar i Åk 8 och nio av tio elever i Åk 2 uppger att de tycker skolmiljön är bra och drygt 80 procent i Åk 8 och 86 procent i Åk 2 trivs med stämningen i sin skola. Men inget är så bra att det inte kan göras bättre. Även om de allra flesta ungdomarna trivs i skolan förekommer *rasism, mobbning, våld* och olika former för *trakasserier*. För Åk 8 ligger siffrorna mellan sex till åtta procent för 2015, medan de är lite högre för Åk 2, mellan tre till elva procent. Problem existerar alltså och det förebyggande arbetet behöver fortsätta och vidareutvecklas.

Den grupp ungdomar som upplever att trivseln i skolan är hög är i stor grad samma personer som anser att skolan hanterar såväl problem med mobbing som med kränkande behandling.

När det gäller hur lärare och elever bemöter varandra, med respekt, är det relativt jämnt mellan Åk 8 och Åk 2, 74 respektive 77 procent anser att lärare och elever respekterar varandra. För Åk 8 är det tio procent högre än riksgenomsnittet, medan för Åk 2 är det två procent högre.

Ungdomarnas uppfattning om hur skolan agerar om en *lärare kränker en elev* är relativt låg oavsett var i landet ungdomarna är bosatta. Det är dock i Vimmerby stor skillnad mellan Åk 2 och Åk 8, där en andel på 42 procent av eleverna i Åk 2 anser att skolan agerar om en lärare kränker en elev, medan hela 60 procent anser samma sak i Åk 8. Samma siffor för riksgenomsnittet är 44 jmf 46. Värt att notera är att trenden över tid har fluktuerat väldigt mycket. Från en ”normal” nivå 2009 både i Åk 8 och Åk 2 på ca 45 procent, till rekordlåga siffror i båda årskurserna 2012 på ca 26 procent, för sen att bli mer ”normala” igen 2015. Resultaten visar med eller utan fluktuation, att elevens tilltro till skolans agerande vid kränkande/orättvis behandling är bristfällig och att det är ett område som kan behöva arbetas vidare med och förbättras.

Vad den bristande tilltron har sin grund i är svårt att veta, men det kan vara allt från trygghet, delaktighet och inflytande samt upplevelsen av att lärare behandlar killar och tjejer olika (drygt 6 procent i både Åk 8 och Åk 2). Det visar att arbetet med likabehandlingsplanerna i skolorna och det ungdomspolitiska arbetet är viktigt och bör fortsätta vidareutvecklas.

Lupp-undersökningen fördjupar sig i nio områden kring vad tonåringarna upplever att de *vill* och *får* vara medbestämmande i kring skolan; Dessa nio områden är *vad jag får lära mig, hur vi ska arbeta, läxorna, proven, schemat, maten, skolans regler* samt *skolmiljön inne och ute*. Samma relation råder i Vimmerby som i riket, ungdomarna *vill* påverka mer än de upplever att de *får*. Andelen hur mycket eleverna får påverka skiljer sig inte väsentligt åt mellan Vimmerby och riket vad gäller grundskoleelever, medan resultaten för gymnasieeleverna visar att elevernas får påverka mindre än riksgenomsnittet. I Vimmerby har skillnaden mellan vad eleverna i Åk 2 vill påverka och vad de upplever att de får påverka ökat, dvs. blivit sämre. För Åk 8 har intresset för att påverka minskat sedan 2012.

Ungdomar i Vimmerby är mer tillfreds med sin skola än ungdomar i riket. *Skolmiljö och elevhälsan* är områden som både Åk 2 och Åk 8 elever tycker är bättre än riksgenomsnittet. Övriga områden där Vimmerbyskolan utmärker sig positivt är att Åk 2 eleverna uppskattar *lärarna* och *skolbiblioteket* extra mycket och Åk 8 elever tycker att *undervisningen*, och *möjligheterna till extra stöd* är bättre än

riksgenomsnittet. För Åk 8 har även utvecklingen de senaste tre åren varit mycket positiv på samtliga studerade områden förutom för *lärarna*.

Det som utmärker sig som mindre bra bland ungdomarna både i Vimmerby och i riket är *skolmaten*. Sju av tio ungdomar i Åk 8 upplever att skolmaten kan förbättras, jämfört med sex av tio i riket.

Politik och samhälle

Generellt *vill* ungdomarna vara delaktiga och ha inflytande över beslut som berör dem, samtidigt som de upplever att de *inte får* vara med och påverka i och över beslut som berör dem i skolan och samhället i övrigt. Enligt den nya nationella ungdomspolitikerna ska ungdomarna ha inflytande och vara delaktiga i samhällsutvecklingen, men utifrån ungdomarnas upplevelser är det möjligt att visa att Vimmerby har behov av att fortsättningsvis prioritera det ungdomspolitiska arbetet. Ungdomarna behöver mer information om vad de kan ha inflytande över i skolan, samhället i övrigt och hur de kan vara delaktiga och vilka möjligheter till påverkan som faktiskt finns.

Resultaten visar att ungdomar i Vimmerby generellt sett har ungdomarna i Åk 8 bättre förtroende för vuxna och politiker i allmänhet än ungdomar i övriga riket, medan det motsatta gäller för Åk 2s förtroende för politiker, dock inte för vuxna. Ungdomarnas intresse för *politik* och *samhällsfrågor* i allmänhet är inte särskilt högt där andelen ungdomar som inte är intresserade av politik eller frågor som rör samhället är betydligt högre än de som är intresserade. Grunden till det svala intresset kan ha sin grund i att ungdomarna upplever att de *kan för lite* om hur de ska göra, *inte är tillräckligt intresserade*, anser sig *inte ha tid*, samt att *förtroendet för politiker* är lågt. Det sistnämnda har en nära koppling till känslan av huruvida ungdomarnas åsikter spelar roll eller inte, alltså om de kan påverka eller inte, men även med påståendet att de inte vet hur saker fungerar. Kunskapen och förtroendet kan vara högre om informationen och närheten till politiken prioriteras. Intresset för att vilja vara med och påverka sådant som berör dem är dock högt, så intresset för politik kan ändå vara större än vad de är medvetna om och kan koppla samman och uttrycka.

Ungdomarna i både Åk 8 och Åk 2 vill enligt citat ur rapportens öppna svarsalternativ, ha inflytande över såväl skola som fritid. Det är centrala delar i deras nuvarande livs- och levnadssituation och viktigt för gruppen ungdomar som helhet. De ungdomar som upplever att de faktiskt har en möjlighet att påverka är också de ungdomar som känner förtroende för politiker och vuxna i allmänhet. Den grupp av ungdomar som inte känner förtroende för vuxna är också i stor utsträckning de ungdomar som känner sig otrygga på platser som i skolan, i centrum eller på allmänna transportmedel.

Intresset för vad som händer i andra länder är större än för inrikesfrågor, för alla elever i både Vimmerbys kommun och riket. Skillnaden är störst för Åk 8 eleverna, där internationella frågor intresserar 62 procent och nationella samhällsfrågor 48 procent. Intresset för politik har för Åk 8 elever ökat med 50 procent sedan 2012, från 15 till 30 procent. Motsvarande siffror för Åk 2 är en ökning med femton procentenheter från 26 till 41 procent och mer än en fördubbling sedan 2009 (från 16 till 41 procent).

Trygghet

Genomgående har alla ungdomarna blivit otryggare på samhällets olika fysiska platser i både Vimmerby och i riket. Denna känsla av ökad otrygghet återfinns på flera platser, från det egna *hemmet* till *skolvägen*, på *bussar*, på *stan*, och på *fritidsgårdar*. Desamma gäller *Internet*, vilket i spegling av de senaste årens mediala uppmärksammade kring händelser på sociala medier inte är förvånande.

Hemmet bör vara den plats som inger en människa trygghet. Så är det dock inte för alla. Majoriteten av ungdomarna uppgav att de *alltid* känner sig trygga i hemmet (89 procent för Åk 8 och 92 procent för Åk 2. Samtidigt visar trenden att andelen minskat i Vimmerby över tid. Den grupp ungdomar som *alltid* känner sig trygga i hemmet är visserligen hög, men resultaten visar samtidigt att det finns en liten grupp som inte *alltid* är det. Anledning till otrygghet i hemmet kan ha sin grund i kränkande/orättvis behandling, våld eller andra övergrepp, alkohol, drog- eller annat missbruk hos familj och släkt. Att öka andelen ungdomar som alltid känner sig trygga i hemmet är ingen lätt uppgift och fordrar insatser från kommunen på ett kommun- och förvaltningsövergripande plan, samt att personal inom skolan får kunskap och information om hur de tidigt kan upptäcka tecken som indikerar på utsatthet, oavsett om det är i ungdomens egna hem eller på någon annan fysisk plats i kommun. Politiker är viktiga i kommunens arbete att prioritera utsatthet hos unga. Det görs lättast (och kanske även bäst) genom att medvetandegöra och synliggöra problematiken om att det finns barn och ungdomar som är utsatta i det egna hemmet och på samhällets olika arenor.

Ungdomarnas känsla av trygghet påverkas av i vilken utsträckning de varit utsatta för *hot, stöld, misshandel, sexuellt våld/utnyttjande, kränkande/orättvis behandling och/eller mobbning*³⁹. Stöld visar sig vara de kategorier som ökat mest de senaste tre åren i både Vimmerby i riket för Åk 8, medan hot är den kategori som ökat mest för Åk 2 elever i Vimmerby de senaste sex åren.

Vad gäller *mobbning* anger 19 procent av Åk 8 eleverna och 17 procent av Åk 2 eleverna att de blivit mobbade, trakasserade eller utfrysta under de senaste sex månaderna, en oroande ökning med fem respektive sju procentenheter.

Kränkande/orättvis behandling förekommer inte enbart på fysiska platser, utan även i den digitala sfären. Det innebär att ungdomar som utsätts för negativ behandling och övergrepp sällan känner sig fria från det, eftersom mobil/Internet alltid finns tillgänglig dygnet runt, i hemmet och i skolans olika sfärer som klassrummen, skolbiblioteket, på rasterna m.fl. Det går varken att gömma sig, värja sig eller fly ifrån hotet.

Ungdomar som blivit utsatta för orättvis behandling och mått dåligt av det har främst blivit det av andra ungdomar, familj/släkt eller personal inom skola. Majoriteten av ungdomarna vet vart de ska vända sig om de blivit illa behandlade eller mår dåligt, men en fjärdedel har inte kunskap om detta.

Ungdomarnas känsla av trygghet eller otrygghet på olika fysiska platser, privata eller offentliga, kan mycket väl inverka på deras allmänna hälsotillstånd. Känslan av att aldrig riktigt känna sig trygg och fri från utsatthet kan ta sig i uttryck i t.ex. psykosociala besvär.

---

³⁹ Notera att antalet ungdomar som utsatts för stöld, våld eller trakasserier är litet, så resultaten bör tolkas med försiktighet.

Hälsa

Generellt uppfattar ungdomarna i Vimmerby sin hälsa som i allmänhet god. Nio av tio av Åk 8 eleverna rapporterar sin hälsa som mycket eller ganska bra och visar även på en förbättring över tiden och bland Åk 2 eleverna upplever tre fjärdedelar sin hälsa som god. Trots det upplever ungdomarna ändå olika psykosociala besvär. De besvär som utmärker sig mest är; *svårigheter att somna, nedstämdhet* och känslan av *stress*. Upplevelsen av stress är något lägre i Vimmerby än riket, 27 procent för Åk 8, och 37 procent av ungdomarna i Åk 2 angav att de varit stressade minst flera gånger i veckan, ett resultat som ligger ca tio procent under riksgenomsnittet. Ungdomarnas känsla av stress har ofta sin grund i både samhällets och deras egna krav på prestationer. Ungdomar ställer idag höga krav på att klara av och prestera i skolarbetet, utöva och prestera inom idrott/träning, samt att leva upp till förväntningarna inom livets alla områden.

Ungdomarnas kostvanor har ändrats över tid. Det finns en tendens till att en större andel väljer att hoppa över måltider, främst frukost. Det kan i förläggningen inte bara leda till nedsatt koncentrationsförmåga, utan även till försämrad hälsa genom olika typer av besvär som huvudvärk eller magont och dessutom försämra prestationsförmågan. För Åk 8 elever är det färre som hoppas över frukost än i riket och för Åk 2 är det en lika stor andel som i riket. Det är både i Vimmerby och riket vanligare att hoppa över frukost än att hoppa över lunch eller middag.

Konsumtionen av alkohol, tobak och droger är låg i både Vimmerby och riket. Bland de ungdomar som konsumerar alkohol är det vanligaste sättet att få tag på det genom kompisar/kompisars syskon eller genom partnern.

Arbete

Betydligt fler ungdomar i Vimmerby (både för Åk 8 och Åk 2) har senaste året haft sommarjobb än ungdomar i övriga riket. För Åk 8 elever var andelen nästan dubbelt så stor som för övriga rike (31 jmf 18 procent). Andelen Åk 2 ungdomar med extrajobb i Vimmerby har ökat med sex procentenheter sedan 2012, men ligger ändå lite under riksgenomsnittet. Det vanligaste sättet att få ett jobb är via kontakter i det sociala nätverket.

Framtid

En stor andel ungdomar i Åk 2 tror sig komma flytta ifrån kommunen, hela två tredjedelar, vilket är något mer än riksgenomsnittet och innebär en ökning med tolv procentenheter sedan Lupp-mätningen 2012. När det gäller Åk 8 är förhållande det omvända, där tror endast drygt fyra av tio att de i framtiden kommer flytta ifrån kommunen. Denna andel är fem procentenheter lägre 2015 än vid 2012-års mätning och hela tolv procentenheter längre än vid 2009-års mätning, då 55 procent trodde sig skulle komma att lämna kommunen i framtiden. Tonåringarna som tror sig komma flytta, anger arbete eller studier som de viktigaste skälen, med önskan att komma närmare en större stad och/eller tillgängligheten till prefererade fritidsintressen.

Vimmerbys kommun som har ungdomar som etablerar sig i högre omfattning tidigt på arbetsmarknaden genom den högra andelen sommarjobb jämfört med riket, har även en större andel ungdomar som planerar att jobba direkt efter gymnasiet än övriga riket. Det är då inte inom den egna kommunen ungdomarna tänker arbeta, utan på annan ort i Sverige (22 procent jfr 16 procent för riket).

Det bästa med Vimmerby, enligt ungdomarna, är närhet till familjen och partner. Dessutom anges att det är en bra miljö för barn att växa upp i som en viktig faktor.

Avslutningsvis ser ungdomarna i Vimmerby positivt på framtiden, precis så som ungdomarna i riket gör.

Referenser

Prop. 2004/05:2, ”Makt att bestämma – rätt till välfärd”, 2004.

Prop. 2013/14:191, ”Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande”, 2013.

SOU 2006:77, ”Ungdomar, stress och psykisk ohälsa – analyser och förslag till åtgärder”. Statens offentliga utredningar, 2006.

Ungdomsstyrelsen, (2007) ”Ungdomar, fritid & hälsa – en forskningsöversikt om fritidens skydds- och riskfaktorer”, Nr. 2007:13, ungdomsstyrelsens skrifter. Fritzes tryckeri, ISBN-978-91-89050-99-0.

Westring, M., (2012) ”Resultat och analys av enkätundersökning årskurs 8”, Lupp rapport 2012, Oskarshamn kommun, 2012.

Wågman, T., (2009) ”Det som gäller ungdomars framtid”, Lupp rapport 2009, Mörbylånga kommun, 2009.

Wågman, T., (2011) ”Lyssna mer på ungdomarna. Gör inte bara undersökningen, utan gå ut och prata med oss!”, Lupp rapport 2011, Skövde kommun, 2011.

Internet

Folkhälsomyndigheten, 2016-02-26. *Barn och ungas hälsa och Psykisk ohälsa vanligare bland elever som är stressade* (Pub. 2016-02-18)

www.folkhalsomyndigheten.se

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälles frågor, 2016-02-12

www.mucf.se (under fliken Sveriges ungdomspolitik)

Rädda barnen 2016-02-16

www.raddabarnen.se

Skolverket. 2016-05-25

www.skolverket.se

United Nations International Children Emergency Fund (United Nations Children’s Fund) Unicef, 2016-02-26

www.unicef.se

Appendix A – tabeller, Åk 8

Tabell A:1: Fritiden

B 1 – Hur mycket tycker du det finns att göra på fritiden? (väldigt mycket/ganska mycket, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	77	68	69	74	71	74

Tabell A:2: Nöjdhet

A 10 – Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande? (mycket nöjd/ganska nöjd, %) ⁴⁰	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolan	-	90	90	-	76	84
Kompisar	-	94	96	-	88	93
Familjen	-	95	95	-	86	93
Dina pengar	-	89	93	-	72	86
Fritiden	-	-	93	-	-	90
Livet som helhet	-	83	90	-	83	88

Tabell A:3: Möjlighet och kostnader för fritidsaktiviteter

B 2 – Hur stämmer dessa påståenden in på dig? (stämmer helt/stämmer delvis, %) ⁴¹	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Det finns saker att göra, men inget som intresserar mig	-	-	64	-	-	62
Det finns saker att göra, men min familj säger nej	-	-	19	-	-	26
Det finns saker att göra, men jag kan inte ta mig dit	-	-	31	-	-	37
Det finns saker att göra, men det kostar för mycket	-	-	27	-	-	38

Tabell A:4: Medlemskap i föreningar

B 6 – Är du medlem i någon förening? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
-	63	66	-	65	63	

⁴⁰ 2012 har frågan fem svarsalternativ, men 2015 fyra stycken då ”varken eller” tas bort. Det finns goda skäl att anta att denna förändring har påverkat svarsfördelningen i positivt hänseende, men det behöver kontrolleras mot övriga kommuner.

⁴¹ Stämmer delvis utgör cirka 4/5-delar av värdet.

Tabell A:5: Orättvist behandlad

E 4 – Har du de senaste sex månaderna blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	23	28	-	35	37

Tabell A:6: Alkohol-, tobaks- och drogvänor

F 6 – Hur ofta brukar du? (sällan/aldrig, %) ⁴²	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Röka cigaretter	89	91	95	83	92	92
Snusa	97	95	94	91	95	95
Dricka folköl	91	96	95	83	94	94
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit	85	89	92	75	90	90

Tabell A:7: Konsumtion av alkohol

F 7 – Får du dricka alkohol för dina föräldrar? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	5	2	3	8	5	4

Tabell A:8: Användning av droger

F 8 – Har du någon gång använt narkotika? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	2	2	-	4	4

Tabell A:9: Planer för fortsatta studier efter grundskolan

H 2 – Tror du att du kommer läsa vidare efter grundskolan?	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, studieförberedande program	-	-	40	-	-	34
Ja, yrkesförberedande program	-	-	10	-	-	15
Ja, men är osäker på programinriktning	-	-	30	-	-	33
Nej, det tror jag inte	-	-	3	-	-	2
Vet inte	-	-	17	-	-	16

⁴² 2012 motsvarar svarsalternativen aldrig/någon gång per år och 2009 aldrig/en gång om året eller mer sällan.

Tabell A:10: Anledning till flytt

H 3b – Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? ⁴³	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Arbete	40	24	21	41	43	46
Studier	33	27	23	32	42	45
Mina fritidsintressen	-	11	14	-	19	30
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	26	11	6	27	15	14
Familj och släkt	-	3	3	-	5	9
Bostadssituationen i kommunen	-	2	2	-	3	4
Vill ha närmare till naturen	-	-	0	-	-	3
Vill ha närmare till större ort/stad	-	-	19	-	-	29
Här kan jag inte vara den jag är	-	-	1	-	-	9
Vet inte	5	2	0	8	2	3
Annan orsak	8	8	6	8	9	12

Tabell A:11: Det bästa med kommunen

H 4 – Vad tycker du är det bästa med att bo i din kommun? ⁴⁴	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Möjligheten till arbete	-	-	15	-	-	14
Möjligheten till fortsatta studier	-	-	16	-	-	17
Mina fritidsintressen	-	-	28	-	-	32
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	-	-	47	-	-	44
Familj och släkt	-	-	52	-	-	48
Bostadssituationen i kommunen	-	-	4	-	-	3
Närheten till naturen	-	-	16	-	-	20
Närheten till större ort/stad	-	-	5	-	-	9
Bra miljö för barn att växa upp i	-	-	22	-	-	20
Här kan jag vara den jag är	-	-	11	-	-	11
Vet inte	-	-	11	-	-	14
Annan orsak	-	-	2	-	-	3

Tabell A:12: Giftermål

H 5 – Får du gifta dig med vem du vill? ⁴⁵	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, jag får gifta mig med vem jag vill	-	86	86	-	84	84
Ja, men bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min familj	-	2	2	-	3	4
Ja, men bara om personen är av ett annat kön än mig	-	-	2	-	-	3
Nej	-	3	1	-	2	1
Vet inte	-	9	9	-	11	8

⁴³ 2015 kan man ange max tre svarsalternativ istället för två. Och svarsalternativen förändras kontinuerligt. Omöjligt att jämföra över tid och därmed onödigt med tabell. Fokusera på att det är jobb och studier som är det mest centrala.

⁴⁴ Man kan ange tre svarsalternativ vilket gör att totalen överstiger 100 procent.

⁴⁵ Frågan är omformulerad 2015 (inkluderade tidigare sambo också) samt har ett nytt svarsalternativ.

Appendix AII – tabeller, Åk 2

Tabell AII:1: Fritiden

B 1 – Hur mycket tycker du det finns att göra på fritiden?(väldigt mycket/ganska mycket, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	57	35	61	82	60	61

Tabell AII:2: Nöjdhet

A 10 – Hur nöjd är du med ditt liv när det handlar om följande?(mycket nöjd/ganska nöjd, %) ⁴⁶	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Skolan	-	77	89	-	73	85
Kompisar	-	91	94	-	86	92
Familjen	-	85	92	-	83	92
Dina pengar	-	54	71	-	55	75
Fritiden	-	-	89	-	-	86
Livet som helhet	83	85	-	-	80	86

Tabell AII:3: Möjlighet och kostnader för fritidsaktiviteter

B 2 – Hur stämmer dessa påståenden in på dig? (stämmer helt/stämmer delvis, %) ⁴⁷	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Det finns saker att göra, men inget som intresserar mig	-	-	65	-	-	64
Det finns saker att göra, men min familj säger nej	-	-	10	-	-	10
Det finns saker att göra, men jag kan inte ta mig dit	-	-	45	-	-	43
Det finns saker att göra, men det kostar för mycket	-	-	43	-	-	47

Tabell AII:4: Medlemskap i föreningar

B 6 – Är du medlem i någon förening? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	39	46	-	53	54

⁴⁶ 2012 har frågan fem svarsalternativ, men 2015 fyra stycken då ”varken eller” tas bort. Det finns goda skäl att anta att denna förändring har påverkat svarsfördelningen i positivt hänseende, men det behöver kontrolleras mot övriga kommuner.

⁴⁷ Stämmer delvis utgör cirka 4/5-delar av värdet.

Tabell AII:5: Orättvist behandlad

E 4 – Har du de senaste sex månaderna blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du har mått dåligt? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	37	35	-	33	37

Tabell AII:6: Alkohol-, tobaks- och drogvanor

F 6 – Hur ofta brukar du? (sällan/aldrig, %) ⁴⁸	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Röka cigaretter	70	57	80	64	62	76
Snusa	81	82	84	76	77	84
Dricka folköl	73	76	78	65	66	82
Dricka starköl, starkcider, alkoläsk, vin eller sprit	25	37	47	26	28	51

Tabell AII:7: Konsumtion av alkohol

F 7 – Får du dricka alkohol för dina föräldrar? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	46	41	30	52	42	35

Tabell AII:8: Användning av droger

F 8 – Har du någon gång använt narkotika? (ja, %)	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
	-	27	7	-	11	11

Tabell AII:9: Planer för fortsatta studier efter gymnasiet

H 2 – Tror du att du kommer läsa vidare efter gymnasiet, direkt eller senare	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, på universitet/högskola			55	30	25	59
Nej, jag kommer inte att läsa vidare			21	60	55	17
Vet inte			24	10	14	24

⁴⁸ 2012 motsvarar svarsalternativen aldrig/någon gång per år och 2009 aldrig/en gång om året eller mer sällan

Tabell AII:10: Anledning till flytt

H 3b – Av vilken anledning tror du att du kommer flytta från kommunen? ⁴⁹	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Arbete	42	27	47	50	28	44
Studier	65	28	61	35	27	51
Mina fritidsintressen	-	6	13	-	6	17
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	73	7	9	22	7	14
Familj och släkt	-	2	7	-	2	5
Bostadssituationen i kommunen	-	2	4	-	2	4
Vill ha närmare till naturen	-	-	2	-	-	2
Vill ha närmare till större ort/stad	-	-	25	-	-	26
Här kan jag inte vara den jag är	-	-	5	-	-	7
Vet inte	-	3	2	-	1	4
Annan orsak			10	-	4	12

Tabell AII:11: Det bästa med kommunen

H 4 – Vad tycker du är det bästa med att bo i din kommun? ⁵⁰	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Möjligheten till arbete	-	10	22	-	11	15
Möjligheten till fortsatta studier	-	7	8	-	12	9
Mina fritidsintressen	-	5	18	-	-	22
Kompisar eller flickvän/pojkvän/partner	-	27	48	-	26	46
Familj och släkt	-	49	47	-	47	52
Bostadssituationen i kommunen	-	6	6	-	3	4
Närheten till naturen	-	12	30	-	-	22
Närheten till större ort/stad	-	2	3	-	-	7
Bra miljö för barn att växa upp i	-	7	25	-	7	21
Här kan jag vara den jag är	-	-	5	-	-	9
Vet inte	-	17	9	-	19	11
Annan orsak	-	5	96	-	7	3

Tabell AII:12: Giftermål

H 5 – Får du gifta dig med vem du vill? ⁵¹	VIMMERBY			RIKET		
	2009	2012	2015	2009	2012	2015
Ja, jag får gifta mig med vem jag vill	-	87	88	-	91	91
Ja, men bara om personen har samma religiösa/etniska/kulturella bakgrund som min familj	-	5	3	-	3	3
Ja, men bara om personen är av ett annat kön än mig	-	-	3	-	-	2
Nej	-	1	1	-	2	1
Vet inte	-	7	4	-	5	3

⁴⁹ 2015 kan man ange max tre svarsalternativ istället för två. Och svarsalternativen förändras kontinuerligt. Omöjligt att jämföra över tid och därmed onödigt med tabell. Fokusera på att det är jobb och studier som är det mest centrala.

⁵⁰ Man kan ange tre svarsalternativ vilket gör att totalen överstiger 100%.

⁵¹ Frågan är omformulerad 2015 (inkluderade tidigare sambo också) samt har ett nytt svarsalternativ.

REGION FÖRBUNDET
I KALMAR LÄN